
Sarvopanishatsarabhutam Shri Saumyakashisha Stotram

సర్వోపనిషత్సారభూతం శ్రీసౌమ్యకాశీశస్తోత్రమ్

Document Information

Text title : saumyakAshIshastotram sarvopaniShatsArabhUtaM by svAmItapovana

File name : saumyakAshIshastotram.itx

Category : shiva, stotra, upanishhat

Location : doc_shiva

Author : Swami Tapovanam

Proofread by : Rajesh Thyagarajan

Latest update : August 1, 2025

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

August 1, 2025

sanskritdocuments.org

సర్వోపనిషత్సారభూతం శ్రీసౌమ్యకాశీశస్తోత్రమ్

సటిపవణం స్వామీతపోవనం శ్రీసౌమ్యకాశీశస్తోత్రం

తత్కృతటిప్పణీసమలఙ్కృతం (See Footnotes)

ఓం

అర్పణమ్ ।

విశ్వేశ్వరస్య కృపయా ఖలు తత్ప్రయుక్తః

క్షుద్రోపలభిమకుటోఽహమకార్షమేతత్ ।

తస్థార్పితశ్చపదయోః స్తవకోపహారః

స్తోత్రాత్మకస్తురభిలోఽస్తు స సుప్రసన్నః ॥ ౧॥

(స్త్రా ౧౦ శ్లో ౧౫) ।

శ్రీవిశ్వేశ్వర కీ కృపాసేం ఔర ఉసకీహీ ప్రేరణాసే అత్యంత కృశబుద్ధియుక్త మైన్నే యహా
స్తోత్రరూప సుగన్ధి పుష్పగుచ్ఛోఙ్కా ఉపహార బనాయా హై, ఔర ఉసీ కేహీచరణోం మేం
అర్పణ కియా హై, వహా పరమాత్మా ప్రసన్న హో ।

ఓం తత్సత్

కర్తా ।

౦౮। ౦౦ఓం తత్సత్

అథ శ్రీసౌమ్యకాశీశస్తోత్రమ్ ।

ప్రథమః స్తవకః

విశ్వనాథ నమస్తుభ్యం విశ్వమాయా విలాసినే ।

కాశికేశ నమస్తుభ్యం కేశవాద్యర్చితాఙ్గాయే ॥ ౧॥

విశ్వమృగ నమస్తుభ్యం విశ్వవిధ్వంసమూర్తయే ।

విశ్వరూప నమస్తుభ్యం విశ్వసృష్టర్పహారిణే ॥ ౨॥

వామదేవ మహాదేవ దేవదేవ జగత్పతే ।

భవ భక్తయా భజామి త్వద్భవచ్ఛేది పదామ్బుజమ్ ॥ ౩॥

సౌమ్యకాశీపతే తుభ్యం సౌమ్యమూర్తే నమో నమః ।

సర్వదైవ నమస్తుభ్యం సర్వదైవతరూపిణే ॥ ౪॥

గణ్గాధరోఽపి(౧)భగవాన గణ్గారోధసి వర్తసే ।

సోమసూర్యాగ్నినేత్రోఽపి సోమచూడశ్చ దృశ్యసే ॥ ౫॥

కాశీప్యష్టే విహరసి విరాణ్మూర్తిరపి ప్రభో ।

కో వేత్తి తవ మాహాత్మ్యం త్వదన్యః పరమాద్భుతమ్ ॥ ౬॥

Footnotes ౧ గణ్గాం శిరసి బిభ్రాణః

గిరిరాజసుతాపుణ్యపరిపాకోఽస్తు మే గతిః ।

సురవృక్షవృతే(౧)యస్య మన్దిరే సున్దరే స్థితిః ॥ ౭॥

త్రిశూలరూపయా శక్త్యా హేరమాబ్ధ్యైశ్చ నిర్జరైః ।

గోపకోటేశ్వరాభ్యాశ్చ(౨)సంవృతం శక్కరం భజే ॥ ౮॥

వారిదాభగ్గలేగణ్గా వారిగౌరం కలేవరే ।

వారణాద్రిపతిం(౩)వందే వారణాజనవాససమ్ ॥ ౯॥

కాలకాలం మహాకాలం కాలవ్యాలవిభూషణమ్ ।

ఫాలనేత్రం ప్రణామి శ్రీకాశికాపతిమీశ్వరమ్ ॥ ౧౦॥

భూతానామీశ్వరం భస్మభూషాభూషితవిగ్రహమ్ ।

శ్మశానశాయినం వందే జాటజూటకమస్తకమ్(౪) ॥ ౧౧॥

పురత్రయనిఘాదాయ పరమైశ్వర్యధారిణే ।

పరాపరాయ రుద్రాయ పరేశాయ నమోనమః ॥ ౧౨॥

కరాలం కాలికేశం నృకరోఢీకలితస్రజమ్ ।

ఆశావాసోవసానం శ్రీవిశ్వనాథముపాస్మహే ॥ ౧౩॥

కాలకూటాశినే తుభ్యం శైలకూటనివాసినే ।

శూలినే పాలినే ధన్వశాలినేఽస్తు నమో నమః ॥ ౧౪॥

తుషారధవలాఙ్గోఽయం తుషారగిరిజాధవః ।

వృషాధివాహనో హన్యాద్యుషవన్ద్యోఽవృషద్యిషం (౫) ॥ ౧౫॥

Footnotes ౧ దేవదారుతరుభిరావృతే ౨ గోపేశ్వరేణ కోటేశ్వరేణ చ । ౩ వారణావత

నామ్నో గిరేః పతిం, తత్ర నివసన్తమితి యావత్ ౪ జాటజూటకో జటాబన్ధః ౫ పాపరూపిణం

వైరిణమ్ ।

అర్ధనారీపతే తుభ్యమధ్వరధ్వంసకారీణే ।

అఘారాయ నమస్సాక్షాదపారకరుణాబుధే ॥ ౧౬ ॥

ప్రసీద భగవన్ శమ్భో ప్రసీద వృషభధ్వజ ।

కురుష్య కృపయా నిత్యం నృత్యమన్మన్మనోఽజ్ఞణే ॥ ౧౭ ॥

త్ర్యక్షోఽప్యసౌ సప్తశిరాశ్చ(౧)విభ్రత్

సర్వస్రజం క్షేవలభుగష్టమూత్తిః ।

జేజియతే హస్త హిమాద్రి మధ్యే

కపాలభృత్ కశ్చన భిక్షువర్యః ॥ ౧౮ ॥

కైలాసశైలే కలధౌతధౌతం

శైలేన్ద్రకన్యాముపలాలయన్తమ్ ।

ఆరాధ్యమానఞ్చ సురేన్ద్రముఖ్యై-

ర్వారాణసీనాథమహం ప్రపద్యే ॥ ౧౯ ॥

కువేరమిత్రం కుసుమేష్యామిత్రం(౨)

కారుణ్యపాత్రం కరిరాజపుత్రమ్(౩) ।

సరోజనేత్రం స్మితపఞ్చవక్త్రం

సదా పవిత్రం శరణం ప్రపద్యే ॥ ౨౦ ॥

అస్తు మే శరణం సౌమ్యకాశీనాథః స్వయం ప్రభుః ।

యక్కృపాలేశమాత్రేణ మర్త్యోఽమర్త్యపదం వ్రజేత్ ॥ ౨౧ ॥

Footnotes ౧ వ్రయా జటయా సహ వర్తత ఇతి సప్తం తాదృశం శిరో యస్యాస్తి సః ౨

కుసుమేషోర్మన్మథస్య అమిత్రం శత్రుం ౩ కరిరాజో గణేశస్సపుత్రో యస్య తమ్ ॥

విభో విశ్వేశ విశ్వాత్మన్ విభాకర నిభద్యుతే ।

విభాతుమోహరజనీద్విభావో(౧)మేఽపసర్పతు ॥ ౨౨ ॥

వ్యోమాది భూతాని భవత్స్వరూపం

దేవాది దేహాశ్చ భవత్స్వరూపమ్ ।

జీవాశ్చ సర్వేఽపి భవత్స్వరూపం

సర్వాత్మనస్తేఽస్తు నమః పదాభ్యామ్ ॥ ౨౩ ॥

త్వమేవ విష్ణుః కమలా చ దుర్గే-

త్యుపాస్యసే కల్పితమూర్తిభేదైః ।

కాశీశ సర్వేశ్వర శర్వసర్వ-

దేవాత్మనస్తేస్తు నమః పదాభ్యామ్ || ౨౪ ||

శుద్ధం శివం బుద్ధమబుద్ధిగమ్యం
 బ్రహ్మతి యద్వస్తు వదన్తి వేదాః ।
 తత్త్వం(౨)విభో విశ్వపతే న తత్త్వం
 కిఞ్చిత్పరం తేస్తు నమః పదాభ్యామ్ || ౨౫ ||
 Footnotes ౧ ద్వైత భ్రమః ౨ తత్ త్వమితి చేదః

ద్వితీయః స్తవకః

అస్మిన్ స్తవకే ఈశకేనోపనిషదోర్విషయాస్సజ్గహేణ సజ్గఢితాః తథా చ తృతీయే చతుర్థే
 చ కారకస్య పఞ్చమే ప్రశ్నస్య షష్ఠే ముణ్డకస్య సప్తమే మాణ్డూక్య త్రైత్తిరీయయోః అష్టమే
 ఐతరేయస్య చ విషయాస్సజ్ఞేపతస్సముద్భృతాః ॥

న వాస్యమిదం సర్వం సర్వసన్యసనేన యః ।
 లభ్యతేలబ్ధశీలేన(౧)తస్మై శ్రీశమభవే నమః ॥ ౧ ॥

కామ్యనిష్కామకర్మభ్యాం యో దేవః సమ్ప్రపూజ్యతే ।
 కర్మిభిః కర్మమర్మజ్ఞైస్తస్మై శ్రీశమభవే నమః ॥ ౨ ॥

యదజ్ఞానహతామూఢా భ్రామ్యన్తే బహుయోనిషు ।
 (౨)ఆత్మహత్యాపరిగ్రస్తాస్తస్మై శ్రీశమభవే నమః ॥ ౩ ॥

మనోఽతివేగవత్తస్మాజ్జవీయస్తరమిష్యతే ।
 యదేకం సత్యమత్యక్షం(౩)తస్మై శ్రీశమభవే నమః ॥ ౪ ॥

యస్మిన్ సతి జగత్సర్వం సూత్రదేవేన ధార్యతే ।
 నిత్య చైతన్యరూపాయ తస్మై శ్రీశమభవే నమః ॥ ౫ ॥

చలం నిశ్చలం చైవ నికటస్థం చ దూరగమ్ ।
 అన్తర్వహిశ్చ సమ్పూర్ణ తస్మై శ్రీశమభవే నమః ॥ ౬ ॥

స్వాత్మాయః సర్వభూతానామాశ్రయత్వేన వీక్ష్యతే ।
 విద్వద్భిర్వీతధీదోష్టైస్తస్మై శ్రీశమభవే నమః ॥ ౭ ॥

Footnotes ౧ పురుషేణితి శేషః ౨ ఆత్మహత్యా శుద్ధాత్మని అశుద్ధత్వాధ్యాసః ౩
 అతీన్ద్రియం ౪ యదాత్మతత్వమితి శేషః ౫ ఉక్తాత్మస్వరూపాయ ।

యన్మయం సతి యద్భేదే విశ్వం పశ్యన్తి సూరయః ।

నిశ్శువశ్చ విరాజన్తే తస్మై శ్రీశమభవే నమః ॥ ౮ ॥

శుద్ధం సర్వత్ర సంవ్యాప్తం కాయసమ్పన్నవరీతమ్ ।

దృశిమాత్ర స్వరూపం యత్తస్మై శ్రీశమభవే నమః ॥ ౯ ॥

ధర్మాధర్మాద్యసంస్పృష్టః ప్రజేశానాఞ్చ(౧)యః ప్రభుః ।

స్వయమ్భూః పరిభూశ్చైవ తస్మై శ్రీశమభవే నమః ॥ ౧౦ ॥

ఉపాస్త్యా కర్మణావాపి యత్తత్వం నోపలభ్యతే ।

జ్ఞానగమ్యాయ నిత్యాయ తస్మై శ్రీశమభవే నమః ॥ ౧౧ ॥

ధ్యాయుభిర్ధ్యాయమానం యత్ ప్రాప్యమాణఞ్చ యత్పదమ్ ।

కార్యబ్రహ్మస్వరూపాయ తస్మై శ్రీశమభవే నమః ॥ ౧౨ ॥

చక్షుఃశ్రోత్రాదీన్ద్రియాణి తత్తత్కార్యకరాణి వై ।

యద్దేవానుగృహీతాని తస్మై శ్రీశమభవే నమః ॥ ౧౩ ॥

శ్రోత్రాదేరపి యం దేవం శ్రోత్రాదిమనుదృశ్య హి ।

మహాన్తో యన్తి నిర్వాణం తస్మై శ్రీశమభవే నమః ॥ ౧౪ ॥

యత్ర ప్రజన్తి నో చక్షుర్వాఙ్మనాంసి మనాగపి ।

న జ్ఞాతం యశ్చనాజ్ఞాతం తస్మై శ్రీశమభవే నమః ॥ ౧౫ ॥

వ్యఙ్యతే యన్నవాచా యద్వాచం వ్యఙ్గాయతి స్ఫుటమ్ ।

సచ్చిద్బ్రహ్మస్వరూపాయ తస్మై శ్రీశమభవే నమః ॥ ౧౬ ॥

మనుతే న మనోయత్తు మనుతే యేన మానసమ్ ।

సచ్చిద్బ్రహ్మస్వరూపాయ తస్మై శ్రీశమభవే నమః ॥ ౧౭ ॥

Footnotes ౧ ప్రజాపతీనామ్ ।

శ్రోత్రేణ శ్రూయతే యన్న శ్రోత్రం యేన శ్చోణోతి వై ।

సచ్చిద్బ్రహ్మస్వరూపాయ తస్మై శ్రీశమభవే నమః ॥ ౧౮ ॥

చక్షుషా దృశ్యతే యన్న యేన చక్షుః ప్రపశ్యతి ।

సచ్చిద్బ్రహ్మస్వరూపాయ తస్మై శ్రీశమభవే నమః ॥ ౧౯ ॥

ప్రాణేన చేష్టతే యన్న యేన ప్రాణః ప్రచేష్టతే ।

సచ్చిద్బ్రహ్మస్వరూపాయ తస్మై శ్రీశమభవే నమః ॥ ౨౦ ॥

ద్రష్ట్యా న దృశ్యతే యద్వై దృశ్యతే చాప్రపశ్యతా ।

శుద్ధచిన్మాత్రరూపాయ తస్మై శ్రీశమ్భవే నమః ॥ ౨౧॥

యస్సర్వవృద్ధివృత్తినాం సాక్షితేన ప్రకాశతే ।

శుద్ధచిన్మాత్రరూపాయ తస్మై శ్రీశమ్భవే నమః ॥ ౨౨॥

నియమ్యదైత్యాన్ నిజసేతుభేత్వాన్(౧)

సురప్రియో యో హి జగత్ప్రశాన్తి ।

బుద్ధాయమాపుశ్చ మహేస్థ్రముఖ్యా

మహత్పదం తం భజ విశ్వనాథమ్ ॥ ౨౩॥

(౨)విద్యుత్ప్రకాశాయిత చిత్ప్రకాశ-

శ్చక్షుర్నిమేషాయిత లోకసర్గః ।

ఇన్ద్రాదిగర్వాపహరశ్చ విశ్వ-

మూర్తిశ్చ యస్తం భజ విశ్వనాథమ్ ॥ ౨౪॥

Footnotes ౧ స్వకల్పితధర్మభేదకాన్ ౨ విద్యుత్ ప్రకాశవత్ యుగపద్విశ్వవ్యాపకం
చిజ్ఞోతిరితి భావః

తపశ్చ శాన్తిస్సకలాశ్చ విద్యా-

స్సత్యశ్చ యస్య ప్రతిపత్తిహేతుః ।

సత్యం సకృద్భాసురమాతృవిద్యా(౧)

మూర్తిర్యతస్తం భజ విశ్వనాథమ్ ॥ ౨౫॥

Footnotes ౧ సర్వదా ।

తృతీయః స్తబకః

ప్రతిష్ఠా(౧)జగతః సాక్షాదగ్నిరూపేణ యః ప్రభుః ।

యతశ్చ కర్మణాం సిద్ధిర్విశ్వనాథస్స మే గతిః ॥ ౧॥

ఆస్తి నాస్తీతి యద్దేవే విచికిత్సన్స్యపణ్ణితాః

నిత్యసిద్ధస్తు విదుషాం విశ్వనాథస్స మే గతిః ॥ ౨॥

దేవైరపి మహాప్రజ్ఞైర్యస్మిన్ సంశయితం పురా ।

దుర్విజ్ఞేయస్తు సూక్ష్మాత్వాద్విశ్వనాథస్స మే గతిః ॥ ౩॥

పుత్రపౌత్రసమూహేన ప్రాజ్యరాజ్యశ్రియాపి వా ।

ప్రాప్తుం న శక్యతే యః శ్రీవిశ్వనాథస్స మే గతిః ॥ ౪॥

యోగక్షేమ నిషక్తానాం ప్రేయః పథవిచారిణామ్ ।

క్రోశకోటిబిదూరః శ్రీవిశ్వనాథస్య మే గతిః ॥ ౫॥

త్యక్త్వా కామాన్ సుప్థ ధీరైః శ్రేయః ప్రార్థితయా హృది ।

పూజ్యతే భావ్యతే యః శ్రీవిశ్వనాథస్య మే గతిః ॥ ౬॥

శ్రృణ్వన్తి బహవో యన్న శ్రుత్వాపి న విదన్తి చ ।

వక్తాపి దుర్లభో యస్య విశ్వనాథస్య మే గతిః ॥ ౭॥

తర్కాగమ్యా హి యద్బుద్ధిర్దేశికోక్త్యైవ గమ్యతే ।

బహుధా చిన్త్యమానః శ్రీవిశ్వనాథస్య మే గతిః ॥ ౮॥

Footnotes ౧ బిరాడ్రూపేణ జగత్ ప్రతిష్ఠాత్వమగ్నైః

ఆబ్రహ్మభువనాద్యో హి విరక్తస్సాధనాన్వితః ।

తేనైవ దృశ్యతే యః శ్రీవిశ్వనాథస్య మే గతిః ॥ ౯॥

అధ్యాత్మయోగయుక్తేన చేతసా యోఽనుచిన్త్యతే ।

గుహాహితనిగూఢః శ్రీవిశ్వనాథస్య మే గతిః ॥ ౧౦॥

శ్రుత్యా మత్యా చ యం లబ్ధ్వా మోదతే(౧)మోదవారిధౌ ।

మోదసియశరీరః శ్రీవిశ్వనాథస్య మే గతిః ॥ ౧౧॥

పుణ్యపాపాత్పుథగ్భూతః కార్యకారణతశ్చ యః ।

కాలత్రయాచ్చ శశ్వచ్ఛ్రీ విశ్వనాథస్య మే గతిః ॥ ౧౨॥

యత్పదం గీయతే వేదైః యత్పదం బ్రహ్మచర్యయా ।

దిదృక్షన్తే మహాన్తః శ్రీవిశ్వనాథస్య మే గతిః ॥ ౧౩॥

ప్రణవైకప్రకాశ్యో యస్తత్ప్రతీకశ్చ యః ప్రభుః ।

పరాపరబ్రహ్మరూపో విశ్వనాథస్య మే గతిః ॥ ౧౪॥

శరీరే హన్యమానేఽపి న చ హన్యేత యోఽజనిః ।

శాశ్వతశ్శశ్వదాభః శ్రీవిశ్వనాథస్య మే గతిః ॥ ౧౫॥

కర్మతా కర్మతా వైవ యస్మిన్నధ్యస్యతే ఖలైః ।

వస్తుతోఽద్వైత మూర్తిః శ్రీవిశ్వనాథస్య మే గతిః ॥ ౧౬॥

అణుభ్యోఽణుతరో యశ్చ మహద్భ్యోఽపి మహత్తరః ।

శోకరాశివిముక్తః శ్రీవిశ్వనాథస్య మే గతిః ॥ ౧౭॥

ఆస్తేయాతీవ యః శేతే విషీదతి చ హృష్యతి ।
విరుద్ధధర్మా విశ్వాత్మా విశ్వనాథస్స మే గతిః ॥ ౧౮॥

Footnotes ౧ విద్వానితి శేషః

నిర్వపూర్వపురధ్యక్షో నిత్యనిర్వృతవిగ్రహః ।
వ్యోమవద్వ్యాపకో యః శ్రీవిశ్వనాథస్సమే గతిః ॥ ౧౯॥

వేదవేదాఙ్గ పాఠేన ప్రజ్ఞయా ప్రాభవేణ వా ।
యోఽయమాత్మా న లభ్యః శ్రీవిశ్వనాథస్స మే గతిః ॥ ౨౦॥

ప్రేక్షా సమృద్ధ్య సమృద్ధ్య యేన సస్థీయతే(౧)భృశమ్ ।
తేనైవ లభ్యతే యః శ్రీవిశ్వనాథస్స మే గతిః ॥ ౨౧॥

అశనం యస్య దేవస్య బ్రహ్మక్షత్రాదికం జగత్ ।
ఉపదంశస్తు మృత్యుః శ్రీవిశ్వనాథస్స మే గతిః ॥ ౨౨॥

దేహే రథే బుద్ధి నియన్తుకే యో
రథిత్యమాసాద్య చరత్యజత్రమ్ ।
భోక్తాఽపి సోఽదభ్రవిచిత్రలీల-
స్వమేవ విశ్వేశ నిరణ్జనోఽపి ॥ ౨౩॥

క్షతుస్సదశ్వా ఇవ యస్య వశ్యా-
న్యక్షాణీ తత్ప్రాప్యమరూపరూపమ్ ।
వనే తమవ్యక్తపరం పురాణ-
మధ్యావధిం(౨)విష్ణుముమేశమారాత్ ॥ ౨౪॥

క్షురస్యధారావదతీవ దుర్గం
యన్మార్గమాహుః కవయో వినిద్రాః ।
అశబ్దమస్పర్శమనధ్రువం తం
భక్త్యా భజే భవ్యనిధిం మృడేశమ్ ॥ ౨౫॥

Footnotes ౧ అనుధ్యాయతే| ౨ అధ్వనః సంసారగతేరవధిమ్ ।

చతుర్థః స్తబకః

పరాగర్థసమర్థాని(౧)ససర్జాక్షాణీ యః ప్రభుః ।
అన్తర్నదృశ్యతే తస్మాద్విశ్వేశం తముపాశ్రయే ॥ ౧॥

అధ్రువం కామజాలం హి విహాయ విగతాశిషః ।
 ధ్రువేచ్ఛయా(౨)భజన్తే యం విశ్వేశం తముపాశ్రయే ॥ ౨॥

రూపాది విషయాన్ సర్వాన్ యేన చిద్ధాతునా జనాః ।
 విజానన్తి దృగాత్మశ్రీ విశ్వేశం తముపాశ్రయే ॥ 3॥

స్వాప్నికం జాగ్రతం వైవ వస్తుజాతమ్పుకాశయన్ ।
 జాగర్తి సర్వదా యః శ్రీవిశ్వేశం తముపాశ్రయే ॥ ౪॥

ప్రాణాదిధారకం జీవం ప్రణిధాయ యదాత్మనా ।
 అభయం యాన్తి సన్తః శ్రీవిశ్వేశం తముపాశ్రయే ॥ ౫॥

సూత్రాత్మా సూత్రధారోఽసౌ జగత్ సర్గాదినాటకే ।
 యస్మాత్ సమృద్ధ్యతే సాక్షాద్విశ్వేశం తముపాశ్రయే ॥ ౬॥

అరణ్యోర్నిహితో యస్తు యాజ్ఞైకైస్సముపాస్యతే ।
 ఆశ్రయాశశరీరః(౩)శ్రీవిశ్వేశం తముపాశ్రయే ॥ ౭॥

యస్మాదుదేతి సవితా యస్మిన్నేవ దినే దినే ।
 అస్తమేతి జగత్ప్రాణం విశ్వేశం తముపాశ్రయే ॥ ౮॥

Footnotes ౧ శబ్దాది యాహ్యవిషయప్రకాశకాని ౨ మోక్షేచ్ఛయా ౩ ఆశ్రయాశః అగ్నిః

బ్రహ్మయద్భాసతేఽధర్మి దేహధర్మేణ దుర్ధియామ్ ।
 నాస్తి నానాఽద్వితీయం శ్రీ విశ్వేశం తముపాశ్రయే(౧) ॥ ౯॥

యస్మిన్నానాత్వమాపాద్య మాయావిభ్రాన్తదృష్టయః ।
 మృత్యుచక్రే భ్రమన్తి శ్రీవిశ్వేశం తముపాశ్రయే ॥ ౧౦॥

యోఽగుప్తపరిమాణస్సన్ మర్త్యానాం హృదయామ్బుజే ।
 నిర్ధామవహ్నివదాభాతి విశ్వేశం తముపాశ్రయే ॥ ౧౧॥

ప్రసన్నామ్భో యథాతాదృక్ ప్రక్షిప్తం శుద్ధవారిణీ ।
 తద్వద్వద్విద్వద ఆత్మాస్యాద్విశ్వేశం తముపాశ్రయే ॥ ౧౨॥

ఏకాదశద్వారయతే పురే యః ప్రతితిష్ఠతి ।
 రాజవత్సూర్యసంకాశం విశ్వేశం తముపాశ్రయే ॥ ౧౩॥

ప్రాణాపానౌ నయత్యూర్ధ్వమధఞ్చాన్తరవస్థితః ।
 దేవాశ్చోపాసతే(౨)యం శ్రీవిశ్వేశం తముపాశ్రయే ॥ ౧౪॥

యస్య విస్త్రంసనే దేహో నిశ్చేష్టః కాష్ఠఖణ్ణవత్ |
ప్రాణస్వామినమారాచ్ఛి విశ్వేశం తముపాశ్రయే || ౧౫ ||

ప్రాణాపానౌ యమాశ్రిత్య విధత్తః స్వస్వజీవనమ్ |
విజ్ఞానఘనమజ్ఞేయం విశ్వేశం తముపాశ్రయే || ౧౬ ||

నిర్మమాణో బహూన్ కామాన్ కరణోపరమేఽపి యః |
జాగర్తి శశ్వద్ధృగ్రూపం విశ్వేశం తముపాశ్రయే || ౧౭ ||

యథాగ్నిర్దాహ్యభేదేన బహుర్భవతి యస్తథా |
దేహాషు దేహితామేతి విశ్వేశం తముపాశ్రయే || ౧౮ ||

Footnotes ౧ తద్బ్రహ్మరూపిణం ౨ చక్షురాదయః

రూపంరూపమనుప్రాప్య తత్తత్సారూప్యమృచ్ఛతి |
యః పరాత్మా యథా వాయుర్విశ్వేశం తముపాశ్రయే || ౧౯ ||

అక్షిదోషైర్యథా సూర్యో లోకదుఃఖైస్తథైవ యః |
లిప్యతే నహి భూతాత్మా విశ్వేశం తముపాశ్రయే || ౨౦ ||

నిత్యానామపి యో నిత్యశ్చేతనానాఞ్చ చేతనః |
సర్వశం సర్వబుద్ధిస్థం విశ్వేశం తముపాశ్రయే || ౨౧ ||

ఊర్ధ్వమూలమధః శాఖం ఛినత్త్యశ్వత్థమృద్ధధీః |
యత్కటాక్షకురారేణ విశ్వేశం తముపాశ్రయే || ౨౨ ||

నిరీక్ష్య వజ్రోద్యతపాణిమీశ్వరం
యథా (౧)భుజిష్యాశ్చిఖి(౨)భాస్వదాదయః |
విభక్త కృత్యేషు తథైవ యద్భయాత్
చరన్త్యజస్రం కురు తద్ధరే రతిమ్ || ౨౩ ||

బుద్ధీన్ద్రియాణాం మనసశ్చబుద్ధే-
రచేష్టనం శ్రేష్ఠగతిర్హి యోగః |
నిర్ధ్యాయతే(౩)తేన య ఈశిభాక్తం
తస్మిన్నరూపే కురు సత్స్వరూపే || ౨౪ ||

ఉపాసకైర్యః క్రమశోఽధిగమ్య-
స్సుషుమ్నయా మఙ్క్ల చ వర్తమాణో(౪)యః |
ముజ్ఞాదిషీకేవ వివిక్తధీభి-

ర్షిష్కృష్యతే తం భజకాశికేశమ్ || ౨౫||

Footnotes ౧ కీజ్కరాః ౨ అగ్నిసూర్యాదయః ౩ దృశ్యతే ౪ శరీరాత్ |

పఞ్చమః స్తబకః

శ్రద్ధయా బ్రహ్మచర్యేణ గురుశుశ్రూషణేన చ |

బ్రహ్మాయబ్ధుధ్యతే ధీరైస్తమీడే మృడమీశ్వరమ్ || ౧||

ప్రజాపతిశరీరస్సన్ ప్రజాః కామయతే ప్రభుః |

తపశ్చ తప్యతే దివ్యం తమీడే మృడమీశ్వరమ్ || ౨||

అగ్నిషోమో(౧)సృజత్యాదౌ యః ప్రజాకరణేచ్ఛయా |

అఞ్జన్నభూతౌ భూతేశం తమీడే మృడమీశ్వరమ్ || ౩||

సూర్యాత్సనా సర్వ లోకచక్షుస్తపతి రశ్మివాన్ |

ప్రాణాశ్రయశ్చ యో దేవస్తమీడే మృడమీశ్వరమ్ || ౪||

సంవత్సరం షట్పరణం(౨)ద్వాదశాకృతి(౩)సంయుతమ్ |

కాలమూర్తి విధత్తే యస్తమీడే మృడమీశ్వరమ్ || ౫||

మాసో దినం తతశ్చాన్నమన్నాద్వీర్యం తతః ప్రజాః |

యత ఇత్థం ప్రజోత్పత్తిస్తమీడే మృడమీశ్వరమ్ || ౬||

ప్రాణాత్మనా యేన సమ్యగ్వాణమేతద్విధార్యతే(౪) |

పఞ్చవృత్తి విభక్తన తమీడే మృడమీశ్వరమ్ || ౭||

వరిష్టప్రాణదేవం యం ప్రాణాస్సర్వేఽనుయాన్తి వై |

స్వరాజం మక్షికాయద్వత్తమీడే మృడమీశ్వరమ్ || ౮||

Footnotes ౧ సూర్యాచన్ద్రమసౌ ౨ చరణానిఋతవః ౩ ఆకృతయో మాసాః ౪ శరీరమ్ |

అగ్నిరర్కశ్చ పర్జన్యో మఘవాననిలోఽపి యః |

ప్రాణాత్మనా జగత్సర్వే తమీడే మృడమీశ్వరమ్ || ౯||

యస్మాదుత్పద్యతే ప్రాణశ్చాయావదన్వతాకృతిః |

పరస్మాదక్షరాత్ర్యక్షం తమీడే మృడమీశ్వరమ్ || ౧౦||

నియుజ్జ్కై ప్రాణరూపస్సన్నపానాదీన్ పృథక్ పృథక్ |

సంరాడధికృతాన్ యద్వత్తమీడే మృడమీశ్వరమ్ || ౧౧||

ఏకోత్తరశతం నాడ్యస్సశాఖా నిస్సృతాహృదః ।

వ్యానాఖ్యోఽతియస్తత్ర తమీడే మృడమీశ్వరమ్ ॥ ౧౨॥

ఇన్ద్రియోపరమే భాను(౧)రశ్మివద్ధది దృశ్యతే ।

యేన స్వప్నజమాహాత్యం తమీడే మృడమీశ్వరమ్ ॥ ౧౩॥

యదానిరుధ్యతే చిత్తం తైజసా(౨)సుప్తిమాస్థితః ।

యోఽశ్నుతే సుఖమక్షయ్యం తమీడే మృడమీశ్వరమ్ ॥ ౧౪॥

విజ్ఞానాత్మా సహస్రాణ్ణైర్దేవభూతైశ్చ(౩)సంవిశేత్ ।

శాస్త్రే స్వాత్మని యత్తుర్యే తమీడే మృడమీశ్వరమ్ ॥ ౧౫॥

ఓఙ్కారాయతనేనైతత్ పరఞ్చాపరమేవ చ ।

బ్రహ్మయద్భావ్యతే భవ్యైస్తమీడే మృడమీశ్వరమ్ ॥ ౧౬॥

ఓఙ్కారేణ త్రిమాత్రేణ ధ్యాయీ నిష్పాప ఏష్యతి ।

బ్రహ్మలోకేన యద్బ్రహ్మ తమీడే మృడమీశ్వరమ్ ॥ ౧౭॥

Footnotes ౧ యథాస్తమయే భానౌరశ్మయ ఏకీ భవన్తి తద్వదిత్యర్థః ౨ నాడీశయేన పిత్రేన

౩ దేవా అగ్న్యదయః భూతానిః పృథివ్యాదీని ।

హృచ్చయో నిష్కలః స్వాత్మా కలావానివ లక్ష్యతే ।

అవిద్యాఽవద్యబుద్ధేర్వస్తమీడే మృడమీశ్వరమ్ ॥ ౧౮॥

ప్రభవన్తి కలా యస్మాద్యస్మిన్నేవాపి యన్తి చ ।

నిర్విశేషే పరే తత్వే తమీడే మృడమీశ్వరమ్ ॥ ౧౯॥

యశ్చితి వ్యతిరేకేణ కలాః కాలత్రయేఽపి చ ।

న తిష్ఠన్తి తతో మిథ్యా తమీడే మృడమీశ్వరమ్ ॥ ౨౦॥

విజ్ఞానం క్షణికం ప్రాహుశ్శూన్యమిత్యపరే జనాః ।

కలాధారం యమాత్మానం తమీడే మృడమీశ్వరమ్ ॥ ౨౧॥

అనిత్యో గుణ ఇత్యాహుర్భూత ధర్మస్తథాపరే ।

చైతన్యం యత్కలాధారం తమీడే మృడమీశ్వరమ్ ॥ ౨౨॥

ప్రాణం తథాస్తిక్యమర్తి ఖవాయూ

జ్యోతిర్జలం భూమిమథేన్ద్రియఞ్చ ।

మనఞ్చ తేనేఽతనుదృగ్యఈశ-

స్స విశ్వనాథో భియముచ్చినత్తు ॥ ౨౩॥

అన్నం బలజ్ఞైచ్చవ తపశ్చ మన్త్రాః
కర్మాథ లోకాశ్చ తతోఽభిధానమ్ ।
ఇత్థం కలాష్టోడశ యస్ససర్జ
స విశ్వనాథో భియముచ్చినత్తు ॥ ౨౪॥

స్వకారణే యత్ర కలాస్సమగ్రా
రూపఞ్చ నామాత్మవిదాం విహాయ ।
ఏకీభవన్త్యమ్బునిధౌ యథాప-
స్స విశ్వనాథో భియముచ్చినత్తు ॥ ౨౫॥

షష్ఠః స్తబకః

యత్స్వరూపం న నిర్ణేతుం దేశికోపనతిం వినా ।
శక్యతే పణ్ణితేనాపి శం కరోతు స శక్జురః ॥ ౧॥

జ్ఞాతే యస్మిన్జగత్సర్వం జ్ఞాతం భవతి భావుకః(౧) ।
సర్పరజ్జవదాధారశ్శం కరోతు స శక్జురః ॥ ౨॥

పరవిద్యైవం యత్ ప్రాప్తౌ సాధనం కర్మకోటయః ।
కుణ్ణీ భవన్తి యస్యాగ్రే శం కరోతు స శక్జురః ॥ ౩॥

దృశ్య గ్రాహ్యేతరో(౨)గోత్రవర్ణహీనశ్చ యో విభుః ।
చక్షుః శ్రోత్రవినిర్ముక్తశ్శం కరోతు స శక్జురః ॥ ౪॥

ఊర్ణనాభిర్యథా తన్తూన్ సృజితే సంహరత్యపి ।
ఏవం యస్సృజితే లోకాన్ శం కరోతు స శక్జురః ॥ ౫॥

తపసా(౩)పీయమానాద్వై యస్మాత్సూత్రాదికం జగత్ ।
ప్రాదుర్భవతి విశ్వేశశ్శం కరోతు స శక్జురః ॥ ౬॥

కర్మణా వధ్యతే జన్తుస్త్యాగేన తు విముచ్యతే ।
విమోక్షరూపో యస్సాఞ్జాచ్ఛం కరోతు స శక్జురః ॥ ౭॥

ధర్మాధర్మౌ సముత్సృజ్య యత్కృపానౌకయా బుధః ।
ఉత్తిరేద్భవామ్నోధిం శం కరోతు స శక్జురః ॥ ౮॥

Footnotes ౧ మగ్గలతనుః ౨ అదృశ్యః అఙ్గ్రాహ్యశ్చ ౩ ఆలోచనాత్మకేన ।
అవిద్యా తమసి భ్రాన్తా మూఢాః పణ్ణితమానినః ।
పీడ్యన్తే యత్పదభ్రష్టాః శం కరోతు స శక్జురః ॥ ౯॥

ఇష్టాపూర్తం శ్రేష్ఠమాహుర్యే జనాః కామకామినః ।
 భ్రువన్తి తే పదభ్రష్టాష్టాశ్శం కరోతు స శక్కురః ॥ ౧౦॥
 తపస్యన్తో వనాన్తేషు భిక్షవశ్చాదిజోన్తికం (౧) ।
 వ్రజన్తి యత్పదభ్రష్టాశ్శం కరోతు స శక్కురః ॥ ౧౧॥
 కర్మనిష్పాదితే లోకే నిర్విణ్ణే యద్వివిత్సయా ।
 ఉపేయాద్ గురుపాదాబ్జం శం కరోతు స శక్కురః ॥ ౧౨॥
 ఉపసన్నాయ యత్తత్సం శమాదిగుణశాలినే ।
 బ్రూయతే దేశికన్యేణ శం కరోతు స శక్కురః ॥ ౧౩॥
 అగ్నిస్ఫులిజ్జవదాభవా నిస్సరన్తి యతోఽక్షరాత్ ।
 సర్వేఽపి యత్ర లీయన్తే శం కరోతు స శక్కురః ॥ ౧౪॥
 అస్తర్భహిశ్చ సమూర్హో మనః ప్రాణాదివర్జితః ।
 అమూర్హో దివ్యమూర్తిర్యశ్శం కరోతు స శక్కురః ॥ ౧౫॥
 ద్యులోకో మస్తకం యస్య చక్షుషీన్ధు దివాకరో ।
 దిశః శ్రోత్రే పదం పృథ్వీ శం కరోతు స శక్కురః ॥ ౧౬॥
 యస్మాద్భవన్తి భూతాని వనపర్వతసాగరాః ।
 యస్మాత్ స్రవన్తి గణ్గాద్యాః శం కరోతు స శక్కురః ॥ ౧౭॥
 వర్ణో(౨)ధనుశ్శరోహ్యోత్మా శరవ్యం బ్రహ్మయత్పరమ్ ।
 ద్వైతాద్వైతవినిర్ముక్తః శక్కురోతు సశక్కురః ॥ ౧౮॥
 Footnotes ౧ ఆదిజా హిరణ్యగర్భః ౨ ఓఙ్కారః
 శబ్దజాలం సముత్సృజ్య రమన్తే యత్పరాత్మని ।
 నిస్సృహో నిఖిలాధారే శం కరోతు స శక్కురః ॥ ౧౯॥
 పిణ్డకాయామరా యద్వద్ధమన్యో యత్ర సంహతాః ।
 తత్రాస్తే బహుధా నృత్యన్ శం కరోతు స శక్కురః ॥ ౨౦॥
 యస్మిన్ దృష్టే నష్టకర్మా ఛిన్నగ్రన్ధిర సంశయః ।
 మృత్యుముక్తో భవేన్మర్త్యః శం కరోతు స శక్కురః ॥ ౨౧॥
 సూర్య సోమౌ తథా విద్యుద్యం న భాసయితుం క్షమాః ।
 యద్భాసైతే ప్రకాశన్తే శం కరోతు స శక్కురః ॥ ౨౨॥

వృక్షే సమానే విహగౌ నివిష్టా-
 వేకోఽక్షతే తత్ఫలముచ్చగోఽన్యః ।
 పశ్యన్ననశ్చన్న భియస్సుఖాత్మా
 తమీశ్వరం సౌమ్యపురీశమీడే ॥ ౨౩॥

యత్సత్యవాదేన సతాధిగమ్యం
 సజ్గమ్య యన్నాతి వదన్తి విజ్ఞాః ।
 యత్క్రిడమాతృజ్ఞతమం సమర్చ్య
 మర్త్యోఽభ్యుదేత్యస్తు గతిస్స శముభః ॥ ౨౪॥

కామైషిభిశ్చ బలరిక్తనరైరలభ్య-
 స్సన్యాసహీనతపసాపి న లభ్యతే యః ।
 యల్లబ్ధితస్తు సుధియస్సరితో యథాన్తి
 యం సంవిశన్తి వికలాస్తముమేశమీడే ॥ ౨౫॥

Footnotes ౧ విలీన కలాః

సప్తమః స్తబకః

ప్రణవేనాభిధేయం యత్ ప్రణవైకకలేవరమ్ ।
 ప్రణవేనోపలక్ష్యం తం వందే కాశికాపతిమ్ ॥ ౧॥

అయమాత్మా పరమబ్రహ్మ బ్రహ్మచైతన్యరాచరమ్ ।
 చతుశ్చరణసంయుక్తం తం వందే కాశికాపతిమ్ ॥ ౨॥

జాగ్రత్ స్థానో వహిః ప్రజ్ఞః స్థూలాన్ భుక్త్యేహి యోఽజ్గవాన్ ।
 విశ్వాత్మనా విశ్వమూర్తిం తం వందే కాశికాపతిమ్ ॥ ౩॥

స్వప్నస్థానోఽవహిః ప్రజ్ఞః సూక్ష్మాన్ భుక్త్యేఽథ యోఽజ్గవాన్ ।
 త్రైజినీ భూయవిశ్వేశం తం వందే కాశికాపతిమ్ ॥ ౪॥

సుప్తిస్థానో ఘనప్రజ్ఞః సుఖం భుక్తే చ యః స్వయమ్ ।
 ప్రాజ్ఞానామ్నా ప్రవోధాత్మా తం వందే కాశికాపతిమ్ ॥ ౫॥

అదృశ్యోస్వ్యవహార్యో యశ్చివశ్చాస్తశ్చ నిర్వయః ।
 అప్రజ్ఞశ్చుద్ధతుర్యాత్మా తం వందే కాశికాపతిమ్ ॥ ౬॥

అకారేణ తథోకారమకారాభ్యాం సన్ధితః ।

ఓక్కారాత్మా యస్తురీయస్తం వందే కాశికాపతిమ్ || ౭ ||

ఓక్కారాత్మా మహానిస్సః(౧)ప్రజ్ఞాం ప్రజ్ఞానమేవ చ |

యో దదాతి తదర్థిభ్యస్తం వందే కాశికాపతిమ్ || ౮ ||

అన్నపానే శ్రియఙ్గావ ఛాత్రాన్ కీర్తిశ్చ కీర్తితః |

యో దదాతి తదర్థిభ్యస్తం వందే కాశికాపతిమ్ || ౯ ||

Footnotes ౧| పరమేశ్వరః

యద్ వ్యాహృత్యాత్మనా పాఙ్క్తి స్వరూపేణ చ చిన్మతే |

చిన్మకైర్బహ్మ నిశ్చిన్మైన్తం(౧)వందే కాశికాపతిమ్ || ౧౦ ||

సత్యోక్తయా ధర్మచారేణ స్వాధ్యాయాధ్యయనేన చ |

యద్బ్రహ్మ సేవ్యతే సద్భిస్తం వందే కాశికాపతిమ్ || ౧౧ ||

సత్యం జ్ఞానమనన్తం యద్బ్రహ్మవృద్ధావిపశ్చితః |

భుజ్జితే సకలాన్ భోగాన్ తం వందే కాశికాపతిమ్ || ౧౨ ||

వ్యోమవాతాదికం సర్వే సమ్భూతం భూతభౌతికమ్ |

ప్రత్యగాత్మాత్మనో యస్మాత్తం వందే కాశికాపతిమ్ || ౧౩ ||

అన్నాది పఞ్చకోశేభ్యో యోఽన్య ఆనన్త ఆన్తరః |

బ్రహ్మపుచ్చం(౨)ప్రతిష్ఠా చ తం వందే కాశికాపతిమ్ || ౧౪ ||

యద్బ్రహ్మ సద్ధనం మూఢో వేదయోఽసచ్ఛరీరకమ్ |

అసన్నేవ భవత్యేష తం వందే కాశికాపతిమ్ || ౧౫ ||

జగత్ సృష్ట్యా తదేవాసు ప్రావిశజ్జివ భావభృత్ |

కమితా(౩)చ తపస్వీయన్తం(౪)వందే కాశికాపతిమ్ || ౧౬ ||

సచ్చత్యచ్చాభవద్బ్రహ్మ మూర్తీమూర్తాత్మకం జగత్ |

జాజడవిభిన్నం యత్తం వందే కాశికాపతిమ్ || ౧౭ ||

రసవద్బ్రహ్మ యల్లభ్వా వుధః పివతి యద్రసమ్ |

రసం వాహ్యం వహిష్కృత్య తం వందే కాశికాపతిమ్ || ౧౮ ||

Footnotes ౧ చిన్తాఽత్ర విజాతీయవృత్తిః ౨ ఆనన్తమయాత్మకస్య పక్షిణః పుచ్చ ౩

బహుస్యాం ప్రజాయేయ ఇతి కామయమానః ౪ జగద్రచనాది విషయకాలోచన తపః కుర్వాణః

అదృశ్యేఽనాశ్రయేఽనాత్మ్యే యస్మిన్బ్రహ్మాణి నిష్ఠయా |

అభయం విన్దతే విద్వాన్ తం వందే కాశికాపతిమ్ || ౧౯ ||

యోఽద్యయైకరసే యస్మిన్నుదరం(౧)కురుతేఽన్తరమ్ |

సభయం విన్దతే ??వాలస్తం వందే కాశికాపతిమ్ || ౨౦ ||

భియా యస్మాద్వాతి వాయుస్సూర్యాసీ తపతోఽనిశమ్ |

ధావతో మృత్యురిన్ద్రశ్చ తం వందే కాశికాపతిమ్ || ౨౧ ||

యదానన్దమహామ్భోధేర్విప్రప్రో హి వపుష్మతామ్ |

బ్రహ్మాదీనాం య ఆనన్దాస్తం వందే కాశికాపతిమ్ || ౨౨ ||

సమ్ప్రాప్య యద్బ్రహ్మవచో విదూర-

సానన్దభాజోఽతి తరన్తి భీతిమ్ |

శ్రేయోఽహసీ నిర్దహతశ్చ వైతాన్

సోదేతు చిత్తే మమ శమ్భుమూర్తిః || ౨౩ ||

శాఖానిశాధీశ వదన్తరాత్మా

యోఽన్నాది కోశైరుపలక్ష్యతేఽద్ధా |

సమాధి(౨)నోద్యత్తప్రసేన్ద్రియాణాం

సోదేతుచిత్తే మమ శమ్భుమూర్తిః || ౨౪ ||

యద్బ్రహ్మతామేత్య బుధోఽభిగాయ-

త్యన్నం తథాత్తాహమహో విచిత్రమ్ |

తయోశ్చ కర్తాదహమేవ సర్వం

సోదేతు చిత్తే మమ శమ్భుమూర్తిః || ౨౫ ||

Footnotes ౧ ఉదపిఅరమరూపం అల్పమపీత్యర్థః ౨ ఇన్ద్రియాణాం సమాధానరూపేణ

తపసా |

అష్టమః స్తబకః

యః పరాత్మైక ఏవాసీదగ్రే కిన్ఞ్చన నాభవత్ |

అన్యద్వస్తు సదాఖణ్ణం కాశీశం తముపాస్మహే || ౧ ||

య ఐక్షత సృజే లోకానిలోకాన్ ససర్జ చ |

అమ్మోముఖాన్(౧)లోకపాంశ్చ కాశీశం తముపాస్మహే || ౨ ||

అగ్న్యది లోకపాలానాం స్థానాని చ పితామహాః |

పురుషే నిరణ్ణైషీద్యః కాశీశం తముపాస్మహే || ౩ ||

దేహ ముఖమధిష్ఠానమగ్నైర్వాయోశ్చ నాసికే ।

రవేశ్చ నేత్రే యశ్చక్రే కాశీశం తముపాస్మహే ॥ ౪॥

దిశాం తు కర్ణౌ శుభ్రాంశోహృదయశ్చ మహాప్రభుః ।

యోఽథనాభిం వ్యధాన్ మృత్యోః కాశీశం తముపాస్మహే ॥ ౫॥

యో లోక లోకపాలేభ్యస్సుష్టాన్నశ్చ పృథగ్విధమ్ ।

ప్రాణేనాగ్రాహయద్ధాతా కాశీశం తముపాస్మహే ॥ ౬॥

మూర్ధానం ప్రవిద్యై తత్ కార్యకారణసంహతిమ్ ।

ప్రాపద్యత చ యః స్రష్టా కాశీశం తముపాస్మహే ॥ ౭॥

విదృతిర్నాస్తనశ్చోతి గీయతే వేదపారగైః ।

యత్ప్రవేశంసృతిర్భక్త్యా కాశీశం తముపాస్మహే ॥ ౮॥

Footnotes ౧ ద్యులోకః ద్యులోకాత్ పరస్తాద్యే మహారాదయో లోకాస్తే చామ్భారశబ్దే
భణ్యన్తే ।

తథా ప్రవిష్టో యస్సాక్షాజ్జీవభావేన వేశ్యసు ।

త్రిషు సక్ష్మీడతే నిత్యం కాశీశం తముపాస్మహే ॥ ౯॥

జాగ్రదాద్యభిమానేన సంసరన్ తద్గుణార్ధితః ।

గురూక్త్యాం బ్రహ్మ యః పశ్యేత్ కాశీశం తముపాస్మహే ॥ ౧౦॥

గర్భవాలజరతాది చక్రైస్త్రిన్ జీవనామభృత్ ।

ఐసి భ్రాన్త్యా బమ్భమితి కాశీశం తముపాస్మహే ॥ ౧౧॥

అవిద్యాజాలకం భిత్వా శ్యేనవత్ యత్ప్రవోధతః ।

నిర్ముక్తో నిశ్చరేత్ కశ్చిత్ కాశీశం తముపాస్మహే ॥ ౧౨॥

అవిద్యాకామకర్మాణి విభిద్య విబుధాగ్రణీః ।

(౧)యద్భవత్యాత్మభేదే(౨)శ్రీకాశీశం తముపాస్మహే ॥ ౧౩॥

కోఽయమాత్మేతి సంసారాద్యయావివృత్సుభిరాత్మని ।

అన్విష్యతేఽన్వహం యః శ్రీకాశీశం తముపాస్మహే ॥ ౧౪॥

చక్షుర్భూతేన మనసా నానారూపాణి పశ్యతి ।

ప్రత్యాత్మగాత్మనా యః శ్రీకాశీశం తముపాస్మహే ॥ ౧౫॥

శ్రోత్రభూతేన మనసా నానాశబ్దాన్ శృణోతి చ ।

ప్రత్యగాత్మాత్మనా యః శ్రీకాశీశం తముపాస్మహే || ౧౬ ||

పూణభూతేన మనసా గన్ధాన్ జిప్సుత్యనూనకాన్ (౩) |

ప్రత్యగాత్మాత్మనా యః శ్రీకాశీశం తముపాస్మహే || ౧౭ ||

వాణీభూతేన మనసా వక్తవ్యం వ్యాకరోతి చ |

ప్రత్యగాత్మాత్మనా యః శ్రీకాశీశం తముపాస్మహే || ౧౮ ||

Footnotes ౧ యద్బ్రహ్మభవతి తద్బ్రహ్మరూపిణం కాశీశమితి సమ్బంధః ౨ దేహపాతే ౩ నవన్ |

జిహ్వీభూతేన మనసా జానాతి వివిధాన్ రసాన్ |

ప్రత్యగాత్మాత్మనా యః శ్రీకాశీశం తముపాస్మహే || ౧౯ ||

సంజ్ఞానాజ్ఞానవిజ్ఞాన(౧)ప్రజ్ఞానాని చ శేముషీ |

యద్బ్రహ్మణోఽభిధాః(౨)శ్రీమత్ కాశీశం తముపాస్మహే || ౨౦ ||

దృష్టిర్దృతిశ్చమననం మనీషాజాతిసంస్మృతీ |

యద్బ్రహ్మణోఽభిధాః శ్రీమత్ కాశీశం తముపాస్మహే || ౨౧ ||

సంజ్ఞానోఽధ్యవసాయోఽసుస్త్పజ్ఞా స్త్రీసంజ్ఞమస్పృహో |

యద్బ్రహ్మణోఽభిధాః శ్రీమత్ కాశీశం తముపాస్మహే || ౨౨ ||

బ్రహ్మాత్వమద్రీశభిదద్విశాయిన్(౩)

ప్రజాధిభూశ్చాదితిజాస్త్యమేవ(౪) |

ప్రజ్ఞాతనుస్త్యం హి జగత్ ప్రతిష్ఠా

బ్రహ్మాత్మనేఽస్తు నమో నమస్తే || ౨౩ ||

త్వమేవ ఖం వాయురథానలశ్చ

త్వమేవ పాథః పృథివీ త్వమేవ |

ప్రజ్ఞాతనుస్త్యం హి(౫)జగత్ ప్రకాశో

బ్రహ్మాత్మనేఽస్తు నమో నమస్తే || ౨౪ ||

త్వమేవ గావస్తురగానగాశ్చ

ఖగాశ్చ యత్ కిఞ్చిదిదం సమగ్రమ్ |

ప్రజ్ఞాతనుస్త్యం హి జగద్విభర్షి

బ్రహ్మాత్మనేఽస్తు నమస్సహస్రమ్ || ౨౫ ||

Footnotes ౧ సంజ్ఞానాదయః అన్తఃకరణవృత్తిభేదాః ౨ ఉపలక్షకాణి ౩ అద్రీః భిదీన్యః ౪ ప్రజాపతిః ౫ యతస్తస్వం ప్రతిష్ఠా ప్రకాశత్యేన (సత్తాస్పూర్తి రూపేణ)జగద్విభర్తి ధారయసి తతస్తస్వమేవేదం సమగ్రమితి సంవన్ధః

నవమః స్తబకః

ఉద్గీధవరే పరమే పరాత్మా
 శ్రుత్యేకసారే చ గుణోపజుష్టే(౧) ।
 ఉద్ధాతృవద్వైస్సముపాస్యతే య-
 తమాశ్రయే సౌమ్యపురాధినాథమ్(౨) ॥ ౧॥

ప్రాణాత్మనాఽధ్యాత్మమథాధిదైవం
 సూర్యాత్మనా చాక్షర(౩)సుప్రతీకే ।
 ఉద్గీధవిత్ పశ్యతి యం హి దేవం
 తమాశ్రయే సౌమ్యపురాధినాథమ్ ॥ ౨॥

జ్యోతిర్మయశ్చక్షుకచోఽర్క బిమ్బే
 కఞ్చో క్షణస్తిప్తతి యోగిగమ్యః ।
 ఉన్నామ భృద్యోయ మృగాది గేష్ట-
 స్తమాశ్రయే సౌమ్య పురాధినాథమ్ ॥ ౩॥

హృన్మన్దిరాన్తః స్థితమాత్మదేవ-
 మానర్చయం భూదివిషత్ కుమాషైః ।
 (౪)ఉషస్తిరాధోరణ (౫)భుక్తశేష్ట-
 స్తమాశ్రయే సౌమ్య పురాధినాథమ్ ॥ ౪॥

* నవమే దశమ ఏకాదశే చ స్తవకే ఛాన్దోగ్యస్థానాం, ద్వాదశే త్రయోదశే
 చతుర్దశే చ బృహదారణ్యకస్థానాం విషయాణాం సజ్గహః కృతః

Footnotes ౧ రసతమత్వాది గుణవిశేష్టే ౨ సౌమ్యపురం సౌమ్యకాశీపురం ౩।
 ఓక్కారరూపే శ్రేష్ఠతరప్రతీకే ౪ ఛాన్దోగ్యప్రసిద్ధః కశ్చిద్బుషిః ౫ ఆధోరణో హస్త్యారోహః

యాః పఞ్చసప్తాపి చ భక్తయస్త
 ద్యుక్తస్య సామ్నో య ఉపాసితృణామ్ ।
 తత్తద్ధియారాతి ఫలఞ్చ తత్తత్
 తమాశ్రయే సౌమ్యపురాధినాథమ్ ॥ ౫॥

యజ్ఞాదిభిః కృచ్ఛముఖైస్తపోభి-
 నాపైతియం వైష్ఠికచర్యయా(౧)వా ।
 లోకస్సు లోకో(౨)భవతీవ ధర్మై-
 స్తమాశ్రయే సౌమ్యపురాధినాథమ్ ॥ ౬ ॥

తుర్యాశ్రమీ తుర్యపదే హి యస్మిన్
 ధర్మోఽష్టతే బ్రహ్మణి సంస్థితస్సన్ ।
 అమృత్యుభావం సముపైతి శశ్వ-
 త్తమాశ్రయే సౌమ్యపురాధినాథమ్ ॥ ౭ ॥

ఛన్దాంసి సారో భువి భూర్భువఃస్వ-
 స్తత్రాపి తేషు ప్రణవోఽఖిలాత్మా ।
 అగ్రాహి ధాత్రా స తు యత్ ప్రతీక-
 స్తమాశ్రయే సౌమ్యపురాధినాథమ్ ॥ ౮ ॥

ఆదిత్యగాత్రస్సురమాక్షికత్వ -
 మధ్యస్య సద్ధీభిరుపాస్యతే యః ।
 దివాదయో వంశముఖా హి యత్ర
 తమాశ్రయే సౌమ్యపురాధినాథమ్ ॥ ౯ ॥

Footnotes ౧| వైష్ఠిక బ్రహ్మచర్యేణ ౨ పుణ్యలోకవాన్ ।

గాయత్ర్యపాథేః పురుషస్య యస్య
 పాదోఽస్తి సర్వం జగదాత్మనిష్ఠమ్ ।
 పాదత్రయం వైకృతదూరదూరం(౧)
 తమాశ్రయే సౌమ్యపురాధినాథమ్ ॥ ౧౦ ॥

శోత్రాక్షివాక్ ప్రాణమనోఽభిధానై-
 ర్ధ్వాఃస్థిర్నిరుద్ధం నృపతేరివైతత్ ।
 యదబ్బ్రహ్మణో హర్మ్యమగమ్యమస్మా-
 త్తమాశ్రయే సౌమ్యపురాధినాథమ్ ॥ ౧౧ ॥

యజ్ఞోఽతిషో లిఙ్గమహోఽఙ్గిమాజ్ఞే
 కర్ణాపిధానే చరవోఽన్తరఙ్గే(౨) ।
 యశ్చూయతే స్యన్దననిఃస్వనాభ-
 స్తమాశ్రయే సౌమ్యపురాధినాథమ్ ॥ ౧౨ ॥

యజ్ఞంహి విశ్వం యదనం చ యల్లం
తస్మాదిదం సర్వముపాస్యతే శై ।
బ్రహ్మతి యత్ సంయత శేముషీకై-
స్తమాశ్రయే సౌమ్యపురాధినాథమ్ ॥ ౧౩॥

మనోమయం భాకృతి సర్వ కర్మ-
కామాది చ ప్రాణ కలేవరం చ ।
బ్రహ్మతి విద్భిః(౩)క్రియతే క్రతుర్వ-
త్తమాశ్రయే సౌమ్యపురాధినాథమ్ ॥ ౧౪॥

Footnotes ౧ అవికారీతి భావః ౨ అస్తఃశరీరే ౩ విద్వద్భిః

హృత్ పుణ్డరీకాస్తరణీయ ఆస్తే
శ్యామాకతస్సర్వపతోఽపి వా యత్ ।
జ్యాయో దివో బ్రహ్మ తథాస్తరిక్షా-
త్తమాశ్రయే సౌమ్యపురాధినాథమ్ ॥ ౧౫॥

కోశాకృతిం యం పరికల్ప్య కేచిత్
పుత్రస్య దీర్ఘాయురభీష్పయైవ ।
ధ్యాయన్తి జాపోప(౧)హితం కువుఘ్నం(౨)
తమాశ్రయే సౌమ్యపురాధినాథమ్ ॥ ౧౬॥

యద్ బ్రహ్మబుద్ధయా మనసోఽప్యపాస
శ్చతుష్పదస్య క్రియతేఽభియుక్తైః ।
వాకః ప్రాణచక్షుః శ్రవణైరుమేశం
తమాశ్రయే సౌమ్యపురాధినాథమ్ ॥ ౧౭॥

యద్బ్రహ్మబుద్ధయా ఖముపాస్యతేఽధి
దైవం చతుష్పాదనలానిలాభ్యామ్ ।
ఆర్కేణ దిగ్భిశ్చ మహద్భిరువైచి-
స్తమాశ్రయే సౌమ్యపురాధినాథమ్ ॥ ౧౮॥

వాతాత్మనా యోఽగ్నిముఖాన్ హి దేవాన్
సంవృజ్క ఏషోఽనువిభావ్యతేఽతః ।
సంవర్గధర్మేణ మహావిభూతి-
స్తమాశ్రయే సౌమ్యపురాధినాథమ్ ॥ ౧౯॥

Footnotes ౧ జపనహితం ౨ కుః భూమిర్మధ్యో మూలం యస్య తమ్ ।

ప్రాణాత్మనాఽధ్యాత్మమపీక్ష్యతే య-
స్సంవర్గధర్మే దృశమధ్యగచ్ఛత్ |
శూద్రోఽపి జానశ్రుతిరేత్స్యరైక్కా-
తమాశ్రయే సౌమ్యపురాధినాథమ్ || ౨౦||

ప్రకాశవానేవ మనస్తవాంశ్చ
(౧)ప్రదీప్తిమానీయతనీ(౨)చ పాదాః |
యద్బ్రహ్మణో భాన్తి విచిన్తకానాం
తమాశ్రయే సౌమ్యపురాధినాథమ్ || ౨౧||

చతుష్పదం బ్రహ్మ చ షోడశాంశ
సముచ్ఛితం యన్మునిరాదిదేశ(౩) |
జాబాలకాయైతదనన్వయాయ
తమాశ్రయే సౌమ్యపురాధినాథమ్ || ౨౨||

ప్రాణో హ్యసౌ బ్రహ్మనిరుక్తమేతత్
కం బ్రహ్మ ఖం చేత్యనలైస్త్రిభిశ్చ |
కార్యేతరాకారమకారణం య-
త్తమాశ్రయే సౌమ్యపురాధినాథమ్ || ౨౩||

వశ్యే (౪)క్షణైశ్శమపరైరపరాజితైర్య-
చక్షుస్థ ఏష పురుషః పురుదృశ్యతేఽన్య |
స్థానేఽపి సర్పిరుదకం చ న సిన్చతి శ్రీ
విశ్వేశమేతమభయం శరణం ప్రపద్యే || ౨౪||

Footnotes ౧ జ్యోతిష్యాన్ ౨ ఆయతనవాన్ ౩ గౌతమః ౪ విషయపారవశ్యరహితైః

చిత్తే యదక్షిపురుషేక్షకమర్పిరువై-
(౧)ర్షస్రాజ్ఞునోదగయనాని(౨)నయన్తి వైధీమ్ |
సంవత్సరో రవిశశాంకశతహృదాశ్చ
పశ్చాత్ పుమాన్పురముదేతు(౩)స(౪)విశ్వనాథః || ౨౫||

Footnotes ౧ దివసశుక్లపక్షోత్తరాయణాని ౨ వైధీమ్పురం బ్రహ్మలోకం ౩| చిత్తే
త్విత్యన్వయః ౪ ఉక్తాక్షిపురుషాత్మక ఇత్యర్థః

దశమః స్తబకః

ప్రాణాత్మనా దేహముపాశ్రితో యః
శ్రేష్ఠస్తథా జ్యేష్ఠతరశ్చ నిత్యమ్ ।
బాగాదికాన్ ధారయతీచ్ఛయైష
మమశ్శివాయాస్తు నమోఽస్తు తస్మై ॥ ౧॥

శ్రద్ధాది జుహ్వత్వనలేషు దేవా
ద్యులోకముఖ్యేధ్వథ పూరుషాత్మా ।
నిష్పద్యతే పఞ్చసు యః పరాత్మా(౧)
నమశ్శివాయాస్తు నమోఽస్తు తస్మై ॥ ౨॥

పఞ్చాగ్ని విద్యో గృహమేధివర్య-
స్తపోధనో వైష్ఠిక వేదగశ్చ (౨) ।
సౌరాయణం యన్తి హి యం న సద్యో
నమశ్శివాయాస్తు నమోఽస్తు తస్మై ॥ 3॥

పఞ్చాగ్నివిద్యామపఠన్నిగూఢాః
యద్బ్రహ్మబుద్ధేరధిరోహిణీం ప్రాక్ ।
ప్రవాహణం క్షత్రియమేత్య విప్రో
నమశ్శివాయాస్తు నమోఽస్తు తస్మై ॥ ౪॥

Footnotes ౧ యః పరాత్మా పురుషరూపేణ నిష్పద్యతే ఇతి యోజనా ౨ వేదగో
బ్రహ్మచారీ ।

ఇష్టాది కృద్భూమ నిశాసి తైష్ఠం-
ణ్మాసైశ్చ పిత్రా నభసా చ నీతః ।
చాన్ద్రీ పురీమేతి హయన్నయాత్యోం
నమశ్శివాయాస్తు నమోఽస్తు తస్మై ॥ ౫॥

ఖంవాయుధూమాభ్రవలాహకాశ్చ
ధారా చ వృష్టేర్యవకాదిరేతః ।
ఏతైః పతత్యత్ర సయన్నయార్త్యో
నమశ్శివాయాస్తు నమోఽస్తు తస్మై ॥ ౬॥

కల్యాణకర్మా కమనీయయోనిం
కపూయకర్మా చ కపూయయోనిమ్ ।

ప్రపద్యతేఽజ్ఞేహహ యం న యార్త్యో
నమశ్శివాయాస్తు నమోఽస్తు తస్మై || ౭||

విద్యాథవేష్టాది న సేవ్యతే యై-
స్తే యాన్తి దంశాదిపదం తృతీయమ్ |
పథమ్యతా యత్ పదదూరదూరం
నమశ్శివాయాస్తు నమోఽస్తు తస్మై || ౮||

కష్టాగతిర్జన్మ జరాది దుఃఖో-
త్లష్టష్టా హి యం సంసరణస్య ధీరః |
తస్మాజ్జగుప్సేత బుభుత్సమానో(౨)
నమశ్శివాయాస్తు నమోఽస్తు తస్మై || ౯||

Footnotes ౧ అసితః కృష్ణపక్షః ౨ యం వుభుత్సమానః ఇతి యోజనా |

ద్యుమూర్ధ ముఖ్యావయవైర్విశిష్టం
వైశ్వానరం కృత్స్నముపాసతే యమ్ |
ఆత్మానమాత్మస్యమలాన్తరణ్ణా
నమశ్శివాయాస్తు నమోఽస్తు తస్మై || ౧౦||

ప్రాదేశమాత్రం ప్రభుమీశ్వరం యం
వైశ్వానరం హ్యశ్వపతేరవాయన్(౧) |
విప్రాశ్చ రాజన్యపతేరజన్యం
నమశ్శివాయాస్తు నమోఽస్తు తస్మై || ౧౧||

యేన శ్రుతేన శ్రుతమేవ సర్వ
యచ్ఛేన్మతం స్యాన్మతమేవ సర్వమ్ |
నిశ్చితం నిచితమేవ సర్వం
నమశ్శివాయాస్తు నమోఽస్తు తస్మై || ౧౨||

వికార ఏతత్ ఖలునామమాత్రం
జగద్యథా మృన్మయమాశ్రయో యః |
మృత్పిణ్డవత్ సన్తత సత్యమూర్తి-
ర్నమశ్శివాయాస్తు నమోఽస్తు తస్మై || ౧౩||

వికార ఏతత్ ఖలు నామమాత్రం
జగద్యథా హైమమథాశ్రయో యః
హేమోపభస్సన్తత సత్యమూర్తి-

ర్షమశ్శివాయాస్తు నమోఽస్తు తస్మై ॥ ౧౪॥

Footnotes ౧ అవాగచ్ఛన్ ।

వికార ఏతత్ ఖలు నామమాత్రం

జగద్యథా పైణ్ణమథాశ్రయో యః ।

(౧)పిణ్ణోపమస్సంతత సత్య మూర్తి-

ర్షమశ్శివాయాస్తు నమోఽస్తు తస్మై ॥ ౧౫॥

అగ్రే సదాసీదసతః కథం స-

జ్ఞాయేత యత్ సర్వమిదం ససర్జ ।

త్రివృత్ కృతైరగ్నిపురోగమైరోం

నమశ్శివాయాస్తు నమోఽస్తు తస్మై ॥ ౧౬॥

ప్రాణాది సమ్యగ్భియతే చ యేన

జీవాత్మనా విశ్వమనుప్రవిశ్య ।

వ్యాకుర్వతా నామ చ రూపమస్మై

నమశ్శివాయాస్తు నమోఽస్తు తస్మై ॥ ౧౭॥

బుద్ధ్యాదిమాత్రాన్వయ జోహి యద్వ-

దాదర్శవిమ్భః ప్రతిభాతి(౨)జీవః ।

యా దేవతా న చ్యవతే మహిమ్నో

నమశ్శివాయాస్తు నమోఽస్తు తస్మై ॥ ౧౮॥

తేజోఽబుపృథ్వీమయమగ్నితత్వం

తేభ్యో న భిన్నం న చ వస్తుతస్సత్ ।

తథా జగద్యస్య వికారమాత్రం

నమశ్శివాయాస్తు నమోఽస్తు తస్మై ॥ ౧౯॥

Footnotes ౧ పిణ్ణమయః ౨ తథా జీవః ప్రతిభాతీత్యధ్యాహారేణ సమ్బంధః

తేజోఽబుపృథ్వీమయ ఏష సూర్య-

స్తేభ్యో న భిన్నోఽస్తి వివేకకాలే ।

తథా జగన్నాస్తి హిరుగ్యతోఽస్మై(౧)

నమశ్శివాయాస్తు నమోఽస్తు తస్మై ॥ ౨౦॥

తేజోఽబుపృథ్వీమయ ఏష చన్ద్ర-

స్తేషాం హి రక్తార్జునకృష్ణరూపైః ।

రూపి భవత్యేవమిదం యదీయం

నమశ్శివాయాస్తు నమోఽస్తు తస్మై || ౨౧||

తేజోఽబుపృథ్వీ వికృతిశ్చ విద్యు-

ద్విచారితేఽపైతి తటిత్ ప్రతితిః |

తథా యదగ్రే న జగద్విభాత్యోం

నమశ్శివాయాస్తు నమోఽస్తు తస్మై || ౨౨||

అన్నస్య ధాతుర్జలతేజసోశ్చ

హృత్(౨)ప్రాణవాచోఽణుతమోఽభిమానీ |

యస్తత్ర కర్తృత్వపదే పతత్యోం

నమశ్శివాయాస్తు నమోఽస్తు తస్మై || ౨౩||

నాశ్నాతి పఞ్చదశ చేత్ పురుషో దినాని

భాయాన్న షోడశకలః పరితం హి కిఞ్చిత్ |

తస్మాన్మనోఽన్నమయమమ్బు పివేన్నవాధః

ప్రాణస్య తత్ర(౩)విహరన్ గతిరస్తు శమ్భుః || ౨౪||

Footnotes ౧ హిరుక్ పృథక్ ౨ హృన్మనః ౩ తత్రమనసి ప్రాణే చ మనః ప్రాణమయత్యేన విహరన్నితి భావః

పాయాదుపాధ్యుపహితః పురుషోనువేలం

ధ్యాయన్నివ వ్యవహరన్నివ దృశ్యమానః |

యస్యాం వివిత్యుపశమే(౧)పరదేవతాయా-

మానస్తధామ్ని వినిమజ్జతి మాం స శమ్భుః || ౨౫||

Footnotes ౧ వివిత్త్రివిషవిజ్ఞానమ్ |

ఏకాదశః స్తబకః

శరీరశుక్లో హ్యయమన్నమూల-

స్తస్యాపి చాపోఽగ్నిరపాఞ్చ మూలమ్ |

అగ్నేశ్చ యన్మూలమమూలమేత-

త్తంవిశ్వనాథం శరణం ప్రపద్యే || ౧||

(౧)యతోఽస్యవాణీ మనసి ప్రశామ్య-|

త్యనే(౨)మనోఽగ్నౌ స చ హవ్యవాహః |

యస్మిన్నరే బ్రహ్మణి చాప్రకమ్యే

తం విశ్వనాథం శరణం ప్రపద్యే || ౨||

అణిష్టమాత్మా జగతశ్చ మూలం
సర్వస్య సాక్షాత్ సుధియో విదన్తి ।
యద్బ్రహ్మసత్తత్వమసీతి వాక్యా-
త్తం విశ్వనాథం శరణం ప్రపద్యే ॥ 3॥

ప్రజాస్తరూణాం రసవత్ (3)సుషుప్తౌ
సమ్పద్య యస్మిన్ సతి నిర్విశేషాః(౪) ॥

వాక్యేన యత్తత్వమసీతి వేద్యం
తం విశ్వనాథం శరణం ప్రపద్యే ॥ ౪॥

Footnotes ౧ యతో ప్రియమాణస్య ౨ అనే ప్రాణే 3 మధుద్బ్రష్టాన్తః ఛాన్దోమ్యే
షష్ఠప్రపాఠకే నవమఖణ్డే ద్రష్టవ్యః ౪ నిర్విశేషా భవన్తి ఏకో భవన్తిత్యర్థః

అన్దేర్యథాబ్ధిం ప్రవిశన్తి నద్యో
వ్యాపూదయో యద్ధ్యపియన్తి తద్వత్ ।
వేద్యం విచారేణ చ తత్త్వమస్యా-
త్తం విశ్వనాథం శరణం ప్రపద్యే ॥ ౫॥

అజివమేతన్మ్రీయతే శరీరం
వృక్షోఽపి శుష్యత్యపజివకశ్చేత్ ।
స (౧)ఏవ సద్య త్రిపదైకవేద్యం(౨)
తం విశ్వనాథం శరణం ప్రపద్యే ॥ ౬॥

న్యగ్రోధబీజాద్విటపీవ జజ్ఞే
యతస్తోఽణిమ్న ఇదం సమగ్రమ్ ।
శ్రద్ధావతా యత్రిపదైశ్చ వేద్యం
తం విశ్వనాథం శరణం ప్రపద్యే ॥ ౭॥

యథాపులీనం లవణం న (3)పశ్యే-
దణిమ్న ఏవం యదలభ్యమక్షైః ।
గ్రాహ్యం చ బుద్ధ్యా త్రిపదైర్గురూక్తై-
త్తం విశ్వనాథం శరణం ప్రపద్యే ॥ ౮॥

విక్రోశతాఽబద్ధ దృశాస్వనీవృ(౪)-
న్నరేణ గమ్యేత యథా యథోక్తమ్ ।

ఆచార్యవాన్పచ్చతి యత్రిశబ్దైః(౫)-

స్తం విశ్వనాథం శరణం ప్రపద్యే || ౯ ||

Footnotes ౧ సజీవో యత్ సదేవేతి యోజనా ౨ త్రిపదాని తత్త్వమసీత్యేత ౩ పురుష ఇతి

శేషః ౪ స్వదేశః ౫ తత్త్వమసీతి త్రిశబ్దైః

మూర్ఖో ముమూర్షుస్సతి యత్ క్రమేణ

విద్వాన్ముముక్షన్నపి తాద్భువైవ |

సమ్పద్యతే యత్ర పదత్రయేణ

తం విశ్వనాథం శరణం ప్రపద్యే || ౧౦ ||

సమ్పద్య యస్మిన్న బుధోఽయుధస్తు

ప్రపద్యతే జన్మమృషాభిసన్ధః |

(౧)జ్వలత్కులారగ్రహవస్త్రిగమ్యం

తం విశ్వనాథం శరణం ప్రపద్యే || ౧౧ ||

శాస్త్రాణ్యధీత్యాపి శుశోచ మోహః-

(౨)న్మహర్షిరాత్మానవబోధహేతోః |

యదాత్మయా జిహోశుగాత్పతుష్ట-

స్తం విశ్వనాథం శరణం ప్రపద్యే || ౧౨ ||

యద్బ్రహ్మబుద్ధ్యాహ్వాయవాఙ్మనాంసి

సఙ్కల్పచిత్తే చ విచిన్తయన్తి |

ధ్యానఞ్చ విజ్ఞానమథోబలఞ్చ

తం విశ్వనాథం శరణం ప్రపద్యే || ౧౩ ||

అన్నఞ్చ పాథోగ్నిమనన్తకఞ్చ(౩)

స్మృతిం తథాశా మథం సూత్రదేవమ్ |

బ్రహ్మేతి యత్ సుష్టు విదన్తి సన్త-

స్తం విశ్వనాథం శరణం ప్రపద్యే || ౧౪ ||

Footnotes ౧ పరశుగ్రహణదృష్టాన్తోఽపి తత్ర షోడశే ఖణ్డే ద్రష్టవ్యః ౨ నారదః ౩ ఆకాశః

|

సత్యస్య విజ్ఞానమథాస్య తర్కః

శ్రద్ధాస్య నిష్ఠాథ చ హేతురస్యాః |

తస్యాః క్రియా(౧)యత్ సుఖమేవ తస్యా-

స్తం విశ్వనాథం శరణం ప్రపద్యే || ౧౫ ||

సుఖస్తు భూమా నహి సౌఖ్యమల్పే
యస్మిన్నద్భుగృశ్య విభిత్తిలేశః ।
యో వై మహిమ్ని ప్రతిష్ఠిష్ఠతి స్వే
తం విశ్వనాథం శరణం ప్రపద్యే ॥ ౧౬ ॥

స్వాత్మాచ భూమా పురతశ్చపశ్చా-
ద్యస్మాత్ సమదూభతమశేష విశ్వమ్ ।
స్వారాజ్యవాన్ క్రీడతి యద్విజానన్ ।
తం విశ్వనాథం శరణం ప్రపద్యే ॥ ౧౭ ॥

ఆహారశుద్ధౌ ఖలు సత్వశుద్ధి-
స్తస్యాఞ్చ భూమాత్మని నిశ్చలాధీః ।
యస్మింస్తతశ్చాఖిల పాశమోక్ష-
స్తం విశ్వనాథం శరణం ప్రపద్యే ॥ ౧౮ ॥

బ్రహ్మాలయే దహరసత్మని(౩)పత్మతుల్యే
యద్బ్రహ్మ ఖాదపి మహత్తరమన్తరాస్తే ।
నాంహో న తృద్ క్షుదజరశ్చ విమృత్యుశోక-
స్సత్యేచ్ఛ(౩)సత్యకలనశ్చ గతిస్స శముఖః ॥ ౧౯ ॥

Footnotes ౧ ఇన్ద్రియసంయమః ౨ దహరమల్పతరం ౩ సత్యకామః సత్యసంకల్ప

యద్వత్ సువర్ణనిధిమూర్ధ్వ చరా అపీమే
యద్బ్రహ్మహస్తహృదిశం హ్యన్వతాపిధానాః(౧) ।
యన్తస్తథాఽప్యహరహర్ష లభన్త ఏత-
(౨)ల్లోకాసులోకనిలయోఽస్తు గతిస్స శముఖః ॥ ౨౦ ॥

యస్సేతురేష జగతాం (౩)విధృతిర్విభాత-
శ్శశ్వన్న యత్ర దినరాత్రికథాప్రసజ్గః ।
యోషా వితృష్ణమతిరేవ న వాక్ప్రవీణో
యం ప్రాప్తుమర్హతి సదాస్తు గతిస్స శముఖః ॥ ౨౧ ॥

నీలాశ్చ రక్తధవలా హృదయస్య నాడ్య-
స్సృప్తా హి తత్ర ఘృణయో(౪)మిహిరస్య తాసు ।
సూర్ధన్యయా రవిమతో దుహిణం(౫)తతశ్చ
సంయాతి యద్దహరవిత్ స హరో గతిర్మే ॥ ౨౨ ॥

అక్షిణ ఏష పురుషః ఖలు దృశ్యతే యో
 బ్రహ్మైతదేతదభయం హ్యసురః(౬)ప్రజేశాత్(౭) ।
 శ్రుత్వైవమమ్బుగతబిమ్బమవేక్ష్య చాత్మా
 యో(౮)దేహ ఇత్యధిజగామ గతిస్స (౯)శమ్భుః ॥ ౨౩॥

శ్రుత్వా చాక్షుషపూరుషం గురుముఖాచ్ఛాయేతి జగ్గ్రాహ యం
 పఞ్చాద్దోషమవేక్ష్య తత్ర మఘవాన్ శుశ్రావ యం స్వాప్నికమ్ ।

Footnotes ౧ స్త్ర్యాది విషయతృప్తయో వహిరపకృష్టచేతనః ౨ పిత్రాది లోకానామా-
 ధారభూతః ౩ విధారకః ౪ రశ్మయః ౫ హిరణ్యగర్భం ౬ విరోచనః ౭ ప్రజాపతేః ౮
 య ఆత్మాదేహ ఇత్యధిగతవాన్ ౯ తదాత్మరూపః

సౌప్తఞ్చాప్రియవిత్తిమన్తమసం(౧)చాత్రాపి పశ్యంస్తత-
 స్తుర్య బ్రహ్మైతయా గ్రహీద్యమభయం దద్యాత్ స కాశీపతిః ॥

మృత్యుప్రస్తమిదం శరీరమమృతో హ్యత్మా శరీరోజ్ఞతః
 దేహేహ్యసకృతం ప్రియాప్రియశతం హిత్యా చ తద్భావనామ్ ।
 నిష్పద్యేత నిజాత్మనాఽఽత్మనిరతో విద్వానదభ్రాద్వక్షై-
 శ్శ్యుత్యేన్ద్ర(౨)ఇయాయ యత్పరపదం పాయాత్స కాశాపతిః(౩) ॥

Footnotes ౧ పుత్రాది మరణాదీనామప్రియాణామనుభవం ౨ ఇతి బహువత్సరైః ఇన్ద్రో
 యత్ పరపదమియాయ ఇత్యన్వయః ౩ తత్పరపదాత్మకః

ద్వాదశః స్తబకః

హయక్రతుప్రాగ్స్య సమగ్రకర్మభి-
 స్సముచ్చితో పాస్తిభిరప్యతద్విదా ।
 న లభ్యతే భవ్యమభవేయం(౧)వస్తు య-
 త్తమాశ్రయామ్ముత్తరకాశికాధవమ్ ॥ ౧॥

ప్రజేశమధ్యస్యతి(౨)మేద్ధ్యసైన్ధవే
 యమగ్నివాయూర్వ్యర్షమభావభృచ్చ యః ।
 క్రియాఫలం కారకమప్యయం విరాట్
 తమాశ్రయామ్ముత్తరకాశికాధవమ్ ॥ ౨॥

యమశ్మసంజ్ఞితి పాంసుపిణ్డవ-
 ద్విశీర్యతే పఙ్కమభిద్రవత్(౩)స్వయమ్ ।

ఉపాస్వరూపం హ్యనరూపరూపిణం
తమాశ్రయామ్యుత్తరకాశికాధవమ్ || 3 ||

విరాట్ స్వరూపేణ య ఏకలః పురా
విభాయ(౪)పశ్చాద్బుబుధే న కిఞ్చన ।
మదన్యదస్తీతి తతః కుతో భయం
తమాశ్రయామ్యుత్తర కాశికాధవమ్ || ౪ ||

Footnotes ౧ అభవ్యం నిత్యసిద్ధం ౨ అశ్వమేధాధికారీతి శేషః 3 పఙ్కం పాప్యా ౪ భీతవాన్ ।

సుతాత్ సువర్ణాదథ దైవవిత్తతో-
ప్యతిప్రియోఽభ్యంతర ఏష పూరుషః ।
వినఙ్గితి హ్యన్యదశేషమాత్మన-
స్తమాశ్రయామ్యుత్తరకాశికాధవమ్ || ౫ ||

సురాశ్చ సర్వత్వమగుర్నరర్షయో
యదాత్మబోధేన తతోఽభవం(౧)మనుః ।
రవిశ్చ హేత్యైక్షత వామదైవతం
తమాశ్రయామ్యుత్తరకాశికాధవమ్ || ౬ ||

స్తుతిప్రణామప్రణిధానపూజనై-
ర్యదాత్మనోఽన్యం భజితేఽనుదేవతామ్ ।
య ఆత్మఘాతీ స పశుర్దివోకసాం
తమాశ్రయామ్యుత్తరకాశికాధవమ్ || ౭ ||

పితృస్వరూపేణ చ యోఽన్న సప్తకం
విధాయ జన్మాన్ విబుధాన్ పశూనపి ।
అభాజయత్ స్వఞ్చ యథాస్వమేవ(౨)త-
త్తమాశ్రయామ్యుత్తరకాశికాధవమ్ || ౮ ||

మనోమయః ప్రాణమయోఽథ వాఙ్మయః
పితృత్వమాసాద్య జిఘత్సతీవ యః ।
ఫలాన్యజన్మా నిజకర్మయన్త్రిత -
స్తమాశ్రయామ్యుత్తరకాశికాధవమ్ || ౯ ||

Footnotes ౧ మనుః రవిశ్చాభవం ఇతి వామదైవతం వామదేవః ఐక్షతహ దృష్టవాన్ ౨ యథాస్వం యథాయోగ్యం

మనుష్యలోకస్సస్వసుతేన కర్మణా
పితుశ్చ లోకస్సురవేశ్మవిద్యయా ।
విజయ్య ఏతైర్న విజీయతే తు య-
స్తమాశ్రయామ్ముత్తరకాశికాధవమ్ ॥ ౧౦॥

భవోఽయమవ్యక్త తదన్య(౧)లక్షణ-
స్త్రియం హి వై నామ చ రూప కర్మణీ ।
అతో విరజ్యేత బుధో యదీప్సయా
తమాశ్రయామ్ముత్తరకాశికాధవమ్ ॥ ౧౧॥

రపీన్దు విద్యుత్ ప్రముఖేషు పూరుషో
విచిన్త్యతే బ్రహ్మ తదన్యదూచివాన్ ।
అజాతశత్రుర్మునయేఽపి(౨)యత్ పరం
తమాశ్రయామ్ముత్తరకా శికాధవమ్ ॥ ౧౨॥

హృదమ్బుజే వ్యోమనియత్ర ధీమయ-
స్సుఖేన శేతే(౩)నృపబాలవిప్రవత్ ।
అఖణ్ణ సద్బ్రహ్మ తదేవ సాక్షిచి-
త్తమాశ్రయామ్ముత్తరకాశికాధవమ్ ॥ ౧౩॥

విదన్తి యం ప్రాణ శరీరకం శిశుం
శరీరమాధానమముష్య(౪)కేచన ।
(౫)శిరోవరాధానమథాన్నబన్ధనీ(౬)
తమాశ్రయామ్ముత్తరకాశికాధవమ్ ॥ ౧౪॥

Footnotes ౧ అవ్యాకృత వ్యాకృతాత్మకః ౨ మునిరత్ర గార్గ్యః ౩ సుషుప్తావితి శేషః ౪
ఆధానమధిష్ఠానం ౫ వరాధానం ప్రత్యేక స్థానం ౬ అన్నమేవ వన్ధనరజ్జుః

సదస్తి మూర్తం కుజలానలాత్మకం
త్యదస్త్వమూర్తం మరుదంవరాత్మకమ్ ।
అతీత్య చైతేఽవధిభూర్విభాతి య-
త్తమాశ్రయామ్ముత్తరకాశికాధవమ్ ॥ ౧౫॥

న విత్తపూర్ణా చలయా చ లభ్యతే
యదాత్మభావామృతభావనిర్వృత్తిః ।
(౧)సుఖం సుఖాన్యహారతీవ విత్తవాన్
తమాశ్రయామ్ముత్తరకాశికాధవమ్ ॥ ౧౬॥

యదాత్మకామాయ పతిః ప్రియో భవే-
 ద్యదాత్మకామాయ చ కామినీ ప్రియా ।
 యదాత్మకామాయ సుతః ప్రియో భవే-
 త్తమాశ్రయామ్ముత్తరకాశికాధవమ్ ॥ ౧౭॥

యదాత్మకామాయ వసు ప్రియం భవే-
 తథా చ లోకామరజన్తవః ప్రియాః ।
 యదాత్మనోఽర్థే నిఖిలం చ వల్లభం
 తమాశ్రయామ్ముత్తరకాశికాధవమ్ ॥ ౧౮॥

యదాత్మనః ప్రేష్టతమస్య దృష్టయే
 శ్రుతిర్మతిర్ధ్యానమపి ప్రకీర్త్యతే ।
 తథా విదన్ బ్రహ్మభవత్యశేషవి -
 త్తమాశ్రయామ్ముత్తరకాశికాధవమ్ ॥ ౧౯॥

Footnotes ౧ అనాయాసేన ।

యదాత్మనోఽన్యత్ర సురాదికాన్ విదన్
 పరాక్రియేతాశతమస్సదుష్టుతైః ।
 జగత్సమస్తం హి (౧)నతత్వమాత్మన-
 స్తమాశ్రయామ్ముత్తరకాశికాధవమ్ ॥ ౨౦॥

న కిఞ్చిదస్మి వ్యతిరేకతశ్చితే-
 స్తతస్తదాత్మత్వమనాత్మవస్తునః ।
 (౨)నినాదవద్దున్దుభిశఙ్ఖయోర్భృశం
 తమాశ్రయామ్ముత్తరకాశికాధవమ్ ॥ ౨౧॥

యథా పృథస్థూమకణా(౩)ధనఙ్జయా-
 తథార్గ్యజస్నామ చ నిస్సరన్తి హి ।
 యతః పరాన్నిశ్వసితోపమం నరా(౪)-
 త్తమాశ్రయామ్ముత్తరకాశికాధవమ్ ॥ ౨౨॥

విలీయతేఽక్షే(౫)విషయస్తదాత్మని(౬)
 ధియాఞ్చసోఽప్యాత్మని యత్ర శేముషీ ।
 అనస్తవిఙ్గానఘనేఽప్సముద్రవత్(౭)
 తమాశ్రయామ్ముత్తరకాశికాధవమ్ ॥ ౨౩॥

Footnotes ౧ సతత్వం స్వరూపం ౨ దుష్టభిశ్శుద్ధృష్టానౌ బృహదారణ్యకే
ద్వితీయాధ్యాయ-గత చతుర్థ బ్రాహ్మణద్రవ్యో ౩ ధూమాథ అభికణాశ్చ ౪ పరమాత్మనః
× ప్రలయాదిషితి శేషః ౬ మనసి ౭ యథా ఆపస్సముద్రపకీ భవన్తి తద్వదిత్యర్థః

లవణశకలమప్పు ప్రాస్తమస్తం గతం స-
త్తదనుపృథగమూభ్యశ్శక్యతే నోద్గ్రహీతుమ్ ।
విదపియదపియాతస్తద్వదుద్భిన్నమాత్రో(౧)
భవతి న బహుసంశస్తం(౨)భజే విశ్వనాథమ్ ॥ ౨౪॥

స్ఫుటసముదితసమ్యగ్విత్తితో యస్య భిత్తి(౩)-
ర్వ్యపసరతి సమూలం విశ్వమాత్మైవ భాతి ।
తదనుకథముతిష్ఠేత్ కర్తుకర్మక్రియాది-
వ్యవహృతి రసతీయం విశ్వనాథస్సమాఽవ్యాత్ ॥

Footnotes ౧ మాత్రాదేహేన్ద్రియాదయః ౨ సంజ్ఞావిశేషజ్ఞానం ౩ భేదః

త్రయోదశః స్తబకః

పృథ్వీసమస్తజనిమన్మధుజన్తువర్గః
పృథ్వీమధుద్వివిధపూరుష ఏష పృథ్వావ్యమ్ ।
మూర్త్యాఞ్చ(౧)యస్స మధుతన్మధుకారణాత్మా
బ్రహ్మాస్తి యత్తమనిశం స్మర విశ్వనాథమ్ ॥ ౧॥

పూషా సమస్తజనిమన్మధుజన్తువర్గః
పూష్ణోమధుద్వివిధపూరుష ఏష పూష్ణి ।
నేత్రే చ యస్సమధు సర్వమధూద్వహం స-
ద్బ్రహ్మాస్తి యత్తమనిశం స్మర విశ్వనాథమ్ ॥ ౨॥

యద్బ్రహ్మభూతవిబుధే నిఖిలాత్మభూతే
భూతాని చేన్ద్రియగణాభువనాత్మదేవాః(౨) ।
సర్వేఽర్పితాస్సమమరా ఇవ చక్రనాభౌ
రే రే మనస్తమనిశం స్మర విశ్వనాథమ్ ॥ ౩॥

యోఽయం పరాత్పరతరః పురురూపధారీ
మాయావశాత్ ప్రతిశరీరమనుప్రవిశ్య ।
సర్వానుభూర్భవతి నిర్భయశోకమేకం
రే రే మనస్తమనిశం స్మర విశ్వనాథమ్ ॥ ౪॥

Footnotes ౧ శరీరే ౨ భువనాని భూరాదీని ఆత్మానో విజ్ఞానమయాః దేవా
అగ్న్యోదయశ్చ ।

పుణ్యేన పాపపటలేన చ తత్తదేత్య
జన్మేహ హస్త విషయేన్ద్రియమృత్యుచక్రే ।
భ్రామ్యత్యనారతమవైతి న మృత్యుమృత్యుం
యం కర్మతస్తమనిశం స్మర విశ్వనాథమ్ ॥ ౫॥

పారిక్షిత(౧)ప్రభృతయః పురుషుణ్యపుణ్ణా -
భాజోఽపి సూత్రభువనాది(౨)భవప్రభేదాన్ ।
గచ్ఛన్తి మోక్షభవనం న విశన్తి యస్య
రే రే మనస్తమనిశం స్మర విశ్వనాథమ్ ॥ ౬॥

సాక్షాద్యదస్తి నిఖిలాత్మకమాత్మవస్తు
విజ్ఞాతి విజ్ఞమథ సంహతి(౩)సన్నియన్తు ।
బ్రహ్మాద్వయం యది తరత్ ఖపురీవ చర్తం(౪)
రే రే మనస్తమనిశం స్మర విశ్వనాథమ్ ॥ ౭॥

యద్బ్రహ్మ చైకమఖిలాన్తరమస్యవిత్యై(౫)
ప్రత్యక్ షడూర్మిరహితం గుణినో(౬)హ్యగౌణమ్ ।
భిక్షార్థినస్వయమటన్తి బుధా విధూయ
విశ్వేషణాస్తమనిశం(౭)స్మర విశ్వనాథమ్ ॥ ౮॥

యద్బ్రహ్మబోధమభికాఙ్క్ష్య బుధానిరీహా
ముణ్డావివర్ణవసనాశ్చ వివర్ణలిక్ష్ణాః(౮) ।

Footnotes ౧ పారిక్షితా అశ్వమేధయాజినః ౨ బ్రహ్మలోకాది సంస్కృతి ౩ సంహతిః
కార్యకరణసంక్లతః ౪ ఆర్త వినాశి ౫ బోధాయ ౬ గుణసమ్పన్నాః ౭ సర్వా ఏషణాః
౮ వర్ణలిఙ్గరహితాః

ఆరణ్యకేషు(౧)విచరన్తి చ యత్ ప్రబుద్ధా(౨)
నిష్క్రిణ్చాన్తమనిశం స్మర విశ్వనాథమ్ ॥ ౯॥

నిశ్శేషమేతమవబుద్ధ్యయమాత్మవిద్య-
ద్విజ్ఞాననిష్ఠితమతిర్మననైకశీలః ।
పాణ్డీత్యవాల్యమునితాభిరకృత్యశేష-
స్సర్వీభవేత్తమనిశం స్మర విశ్వనాథమ్ ॥ ౧౦॥

యద్బ్రహ్మ సమ్యగవగచ్ఛతి యో మహాత్మా
 ప్రత్యక్షయా భవతి విశ్వతనుశ్చ విద్వాన్ |
 స బ్రాహ్మణస్స పురుషాజ్యతమస్స ధన్య-
 స్తస్మై నమస్తమనిశం స్మర విశ్వనాథమ్ || ౧౧||

వర్ణాశ్రమాస్పృగశరీర పదే హి యస్మిన్
 తాదృగ్ధియైవ విహరేదిహ యో విపశ్చిత్ |
 స బ్రాహ్మణస్స బహుమాన్యతమస్స ధన్య-
 స్తస్మై నమస్తమనిశం స్మర విశ్వనాథమ్ || ౧౨||

విప్రోహమాధ్యకులవానితి మన్యమానో
 న బ్రాహ్మణశ్చిదహమిత్యనుచింతయన్(౩)యత్ |
 స బ్రాహ్మణస్స బహుమాన్యతమస్మ ధన్య-
 స్తస్మై నమస్తమనిశం స్మర విశ్వనాథమ్ || ౧౩||

ఓతఞ్చమిశ్రితమమిశ్రిత(౪)భూతవర్గే
 ప్రోతఞ్చసోఽధసకలాశ్రయసూత్రదేవే |

Footnotes ౧ ఉపనిషత్సు అరణ్యేషుచ ౨ యదపరోక్షజ్ఞానినశ్చ ౩ యశ్చిద్రూపం
 హ్యోహమిత్యనుచింతయన్స్తీతి యోజనీయం ౪ ఇచ్చీకృత భూతపఞ్చకమ్ |

ప్రాణాత్మని స్వయమతర్కమహిమ్ని సోఘ్న-
 ద్భూతో యతస్తమనిశం స్మర విశ్వనాథమ్ || ౧౪||

సూత్రఞ్చ సజ్గ్రథితసర్వజగద్యథా స్రక్
 సూత్రేణ తస్య చ నియన్తు యదన్తరస్థమ్ |
 జానన్ భవత్యమరవిత్ స్వపరత్రయావి(౧)-
 న్నిశ్శేషవిత్తమనిశం స్మర విశ్వనాథమ్ || ౧౫||

పుథ్వాస్యం స్థితోఽన్తరతరో యమకృన్న(౨)పుథీష్వ
 యం వేద యస్య పృథివీ తనుంరాత్మభూతమ్ |
 సర్వస్య నిర్వపుషమస్తసమస్తధర్మం
 నారాయణం తమనిశం స్మర విశ్వనాథమ్ || ౧౬||

తిష్ఠన్ జలే నియమకృచ్ఛ జలస్య యో యం
 నో వేత్తి కం జలతనుశ్చ జలాన్తరాస్తే |
 ఆత్మా చ కృత్స్న జగతో హ్యభవీ(౩)చ యః శ్రీ
 నారాయణం తమనిశం స్మర విశ్వనాథమ్ || ౧౭||

భూతేషు తిష్ఠతి సమేషు నియామకశ్చ
 తేషాం హి భూతతనురతరగన్ధ యోఽసౌ ।
 నావైతి భూతతతిరాత్మదృశిం చ యం శ్రీ
 నారాయణం తమనిశం స్మర విశ్వనాథమ్ ॥ ౧౮॥

ద్రష్టా న దృష్టివిషయః శ్రుతిగోచరో న
 శ్రోతాఽమతో మననకృత్సా న బుద్ధిబోధ్యః ।

Footnotes ౧ స్వచపరాణి భూతాని చవేన్దాంశ్చ వేత్తితి ౨ యో నియమకృద్ధ
 ధ్యాహృత్యయోజనీయం ౩ అసంసారీ ।

బోధ్ధా చ యోఽన్యరహితశ్చ యదన్యదార్తం
 ప్రకృర్వవత్తమనిశం స్మర విశ్వనాథమ్ ॥ ౧౯॥

సర్వేఽపి యేన విదృతాః ఖలు లోకిలోకాః
 సోఽవ్యాకృతే(౧)నభసి తత్తు యదక్షరే చ ।
 గాజ్జేయకుణ్డలనిభం ప్రతితిష్ఠతి శ్రీ-
 సచ్చిద్ధనం తమనిశం స్మర విశ్వనాథమ్ ॥ ౨౦॥

అస్థూలమేతదనణుశ్రవణాక్షివాణీ-
 హీనంహ్యలోహితమవాహ్యమనన్తరం చ ।
 అప్రాణమస్త గుణమస్తి యదేవ భోక్తు
 భోజ్యేతరత్తమనిశం స్మర విశ్వనాథమ్ ॥ ౨౧॥

యస్య ప్రశాసనమహిమ్న ఇమౌ రవీన్ద్రూ
 స్వస్వోదయాస్తమయకర్మణి నిష్ఠితౌస్తః ।
 స్వశ్చస్థిరాస్థిరతరం స్ఫుటనాద్యవేతం
 (౩)నిష్ఠస్తమనిశం(౪)స్మర విశ్వనాథమ్ ॥ ౨౨॥

యస్య ప్రశాసనమహిమ్న ఇమే చ కాలా
 మాసర్తువత్సరపరాః కలయన్తి జన్తూన్ ।
 నద్యః స్రవన్తి ధవలాద్ధిమశైలతశ్చ
 గఙ్గాదయస్తమనిశం స్మర విశ్వనాథమ్ ॥ ౨౩॥

యజనతపనబుద్ధిర్బుద్ధయతే యన్న యస్సం-
 సరతి స కృపణో యస్త్యక్షరం బ్రహ్మసమ్యక్ ।

Footnotes ౧ సూత్రదేవః ౨ సువర్ణకుంజలన్యాయేనేత్యర్థః ౩ స్వద్ర్యుతోకః స్థిరా భూమిః

విగతవిషయతృష్ణో వేత్తి స బ్రహ్మభూతో
భవతి భవవిముక్తయై భావయేతద్భవాఙ్ఘ్రిమ్(౧) || ౨౪ ||

అచలితచిన్తిమాత్రం హ్యక్షరం బ్రహ్మయద్వై
ప్రచలితతనుతన్వాం(౨)దర్శనాదిక్రీయాకృత్ |
సకల (౩)సజనురస్తర్యస్తృచోపాధిభేదా-
ద్భవతి భవవిముక్త్యై భావయేతద్భవాఙ్ఘ్రిమ్ || ౨౫ ||

Footnotes ౧ తస్యభవస్య విశ్వనాథస్య అఙ్ఘ్రిపాదం ౨ దేహీ ౩ సజ్జనుషః

చతుర్థశః స్తబకః

ప్రాణాత్మనో యస్య మహావిభూతే-
ర్విస్తారమాత్రం హి సమస్తదేవాః |
అనస్తసఙ్ఖ్యా చసురుద్రముఖ్యా-
స్స సౌమ్యనాథః (౧)శ్రియమాదధాతు || ౧ ||

సర్వఞ్చ నామాకృతికర్మరూపం
ప్రతిష్ఠితం వై హృది సా చ దేహీ
ఉభే చ యస్మిన్ క్రమశః పరస్మిన్
స సౌమ్యనాథః శ్రియమాదధాతు || ౨ ||

యన్నేతి నేతీతి నిషేధవాచా
నిర్దిశ్యతేఽగ్రహ్యమశీర్యమేతత్ |
అసక్తబద్ధా వ్యథమాతృతత్వం
స సౌమ్యనాథః శ్రియమాదధాతు || ౩ ||

ప్రత్యక్షతర్కాద్యఖిలప్రమాణైః
ప్రమీయతే న (౩)శ్రుతిమూర్ధభిన్నైః |
యః పురుషః ప్రత్యగఖణ్ణబోధః
స సౌమ్యనాథః శ్రియమాదధాతు || ౪ ||

Footnotes ౧ బ్రహ్మవిద్యా ప్రయుక్తాం శ్రియమిత్యర్థః ౨ నామరూపకర్మాత్మకం
వేదాస్తవ్యతిరిక్తైః

వృక్షే విశిరే సముదేతి బీజా-

న్నపీనవృక్షస్సదణీమ్న ఇత్థమ్ ।
 యతః ప్రరోహంతి మృతా మనుష్యాః
 స సౌమ్యనాథః శ్రియమాదధాతు ॥ ౫॥

విజ్ఞానమానన్దఘనం యదస్మి
 దాతుః పరం బ్రహ్మఫలం ప్రయచ్ఛత్ ।
 ముక్తోపసృప్యఞ్చ శివం ప్రశాన్తం
 స సౌమ్యనాథః శ్రియమాదధాతు ॥ ౬॥

వాక్ ప్రాణచక్షుః శ్రవణాని చిత్తం
 బ్రహ్మేతి బుద్ధ్యా హృదయఞ్చ విద్వాన్ ।
 యద్బ్రహ్మ విజ్ఞాతుమగౌణమర్హేత్(౧)
 స సౌమ్యనాథః శ్రియమాదధాతు ॥ ౭॥

ఆదిత్యచన్ద్రాగ్నివచాంసి యత్ర
 శామ్యన్తి మర్త్యః కురుతే తదాత్వే ।
 యజ్ఞోఽతిషాకర్మనిజాత్మరూప-
 స్స సౌమ్యనాథః శ్రియమాదధాతు ॥ ౮॥

యజ్ఞోఽతిరన్తర్హృది పూరుషాఖ్యం
 పరత్ర చాత్రాపి మతిప్రధానమ్ ।
 చరత్యథ ధ్యాయతి ఖేలతీవ
 స సౌమ్యనాథః శ్రియమాదధాతు ॥ ౯॥

Footnotes ౧ ముఖ్యమ్ ।

యః పూరుషాత్మా విషయేన్ద్రియాద్వై-
 స్సక్ష్మీర్ణభాజాగ్రతి భాత్యకీర్ణః
 స్వప్నే స్వయం జ్యోతిరలుప్తదృష్టిః
 స సౌమ్యనాథః శ్రియమాదధాతు ॥ ౧౦॥

రథాన్తురజ్ఞానథ రాజమార్గాన్
 సరాంసి యోఽసౌ సృజతే స్రవన్తిః ।
 మోద ప్రమోదానపి పూరుషాత్మా
 స సౌమ్యనాథః శ్రియమాదధాతు ॥ ౧౧॥

ఉచ్చావచాన్ సంస్కృతిమాత్రరూపాన్

నిర్మాయ నారీనగరాదికాన్ యః |
 భుక్త్యై స్వయమ్భాస్తువివిక్తమృర్తి-
 స్స సౌమ్యనాథః శ్రియమాదధాతు || ౧౨||

స్వప్నే చ యో జాగ్రతి జాగరూక-
 స్తత్ పుణ్యపాపాననుబద్ధ ఏవ |
 సజ్జీడతేఽయం పురుషో హ్యసంజ్ఞః
 స సౌమ్యనాథః శ్రియమాదధాతు || ౧౩||

యస్సమ్ప్రసాదే(౧)చ నిజస్వరూపే
 స్ఫురత్యపాస్తార్తిశతస్సుఖాత్మా |
 స్వయమ్భుభోఽయం పురుషో హ్యసంజ్ఞః
 స సౌమ్యనాథః శ్రియమాదధాతు || ౧౪||

Footnotes ౧ సుషుప్తే

స్వప్నే చ యో జాగ్రతి మత్స్యతుల్య(౧)-
 శ్చరత్యథ శ్యేనవదాత్మనీడమ్ |
 సుషుప్తమాసర్పతి పూరుషాత్మా
 స సౌమ్యనాథః శ్రియమాదధాతు || ౧౫||

సృష్ట్యా స్వప్నే వివిధవిషయాన్
 నూక్ష్మనాడీగతస్సన్
 యద్యుత్ పశ్యామ్యహముసకలం
 తత్తదాత్మైవ సాజ్ఞాత్ |
 విద్వాన్ మూర్తి ర్య ఇతి మనుతే
 గాఢసంస్కారతన్త్రః
 సౌమ్యాధీశః(౨)శ్రితసురతరుః
 శ్రేయసేనస్స భూయాత్ || ౧౬||

కాంతాశ్లిష్టః కిమపి కమనో
 వేత్తి నాన్తర్న బాహ్యం
 యద్వత్ స్వాత్మన్యభయత్పషి యః
 ప్రాప్తనిర్భేదభావః |
 ఆనన్దాత్మా స్వపితి చ తథా
 నీరుజః పూరుషాత్మా(౩)

సౌమ్యాధీశః శ్రితసురతరుః

శ్రేయసే నస్స భూయాత్ || ౧౭||

Footnotes ౧ మహామత్స్యాదిదృష్టాంతాః చతుర్థాధ్యాయే తృతీయ బ్రాహ్మణే ద్రష్టవ్యాః ౨ సౌమ్యస్య సౌమ్యకాశ్యా అధీశః ౩ పురుషో జీవః తద్రూపస్సన్ |

పశ్యన్నేవ స్వయమచలచి-

దృశ్యజాతం న పశ్య-

త్యన్యత్(౧)సుప్తే కరణరహితః

ప్రాజ్ఞభావం ప్రపన్నః |

ద్రష్టర్దృష్టేర్భవతి విలయో

నావినాశిత్యతో యః

సౌమ్యాధీశః శ్రితసురతరుః

శ్రేయసే నస్స భూయాత్ || ౧౮||

స్వస్మాదన్యత్ స్ఫురతి తమలా

ప్రత్యుపస్థాపితం సత్

తత్ర ద్వైతే చరతి పురుధా

ధీమయో యః పరాత్మా |

దృష్టివ్రాతి ప్రభృతి (౨)కృతిభి-

ర్జాగ్రత స్వాప్నభూమ్యోః

సౌమ్యాధీశః శ్రితసురతరుః

శ్రేయసే నస్స భూయాత్ || ౧౯||

భారాక్రాంతం శకటమివ యో

లిఙ్గమాస్థాయ విద్యా-

కర్మాశ్లిష్టం వపురభినవం

పూర్వదేహాత్ ప్రయాతి |

Footnotes ౧ స్వస్మాదన్యద్దృశ్యజాతం ౨ కృతిభిరిన్ద్రియ వ్యాపారైః

జాగ్రత్ స్వప్నక్రమవదమృతం(౧)

చాత్తి జీవత్వభృచ్చి-

సౌమ్యాధీశః శ్రితసురతరుః

శ్రేయసే నస్స భూయాత్ || ౨౦||

యోఽయం మూర్ధ్నా నయనసుషిణా

వాన్యరన్ద్రేణ దేహః-
 న్నిష్కమ్యాన్యత్ సపది వపుర-
 (౨)బ్జస్తువజ్జీవమూర్తిః ।
 ధార్మం ధర్మాథ చ దురితా-
 ద్ధౌరితఞ్చాదదీత
 సౌమ్యాధీశః శ్రితసురతరుః
 శ్రేయసే నస్స భూయాత్ ॥ ౨౧॥

భోక్తుం భోగాన్ భ్రమతి విషయా-
 సక్తితోఽత్రాప్యముత్ర
 బ్రహ్మజ్ఞానాదథ చ జనుషే
 నాస్తతవృష్టః స్వధిష్ట్యమ్(౩) ।
 ప్రాప్తః ప్రాణోక్త్రమణవిరహః-
 (౪)ద్యాతి యో జీవమూర్తిః
 సౌమ్యాధీశః శ్రితసురతరుః
 శ్రేయసే నస్స భూయాత్ ॥ ౨౨॥

Footnotes ౧ కర్మఫలం ౨ అబ్జస్తుష్టుణజలూకా ౩ స్వరూపభూతం ౪ జనుషే న
 యాతీతి సమ్బంధః

జిజ్ఞాసన్వే(౧)యదిహ వివిధైః
 కర్మభిర్నిర్మిమితైః
 పుణ్యాపుణ్యే తరతి సుతరాం
 యద్విదన్ బ్రహ్మసాక్షాత్ ।
 శేతే యద్విద్వపురుదని-
 ర్మాకవత్ ప్రాస్తమారాత్
 సౌమ్యాధీశః శ్రితసురతరుః
 శ్రేయసే నస్స భూయాత్ ॥ ౨౩॥

శాన్తిర్దాన్తిస్తితిషా హ్యుపరతిరథ య-
 చ్చిత్తమిశ్చల్యమేతై-
 ర్యోయత్ ప్రత్యక్ ప్రపశ్యత్యహమిదమితి స
 బ్రాహ్మణో బ్రహ్మతుల్యః ।
 ముఖ్యం బ్రాహ్మణ్యమేతన్న వికృతసుకృతైః(౨)
 క్షీయతే వర్ధతే వా

వందే తం హైమభూమీధరాశేఖరలసత్
సౌమ్యకాశీపురీశమ్ || ౨౪ ||

పూర్ణం పూర్ణప్రతిష్ఠానిరుపచరిత స-
ద్యస్తు యద్బ్రహ్మ సాక్షా-
దధధస్తైర్నామరూపైరుపహితపదవీ-
మాప్పవదూభరి భేదైః |

Footnotes ౧ మనుజా ఇతి శేషః ౨ అశుభశుభకర్మభిః ౩ పూర్ణస్య కార్యాత్మకస్య
బ్రహ్మణః ప్రతిష్ఠా అధిష్ఠానమ్ |

కర్మోపాస్తిప్రకారైః కమితృభిరితదై(౧)-
త్వైతదారాధ్యతే౭ద్ధా
వందే తం హైమభూమీధరాశేఖరలసత్
సౌమ్యకాశీపురీశమ్ || ౨౫ ||

Footnotes ౧ ఫలకామనావద్భిః ఫలాభిసన్నివర్జితైశ్చ |

పంచుదశః స్తవకః

అస్మిన్ స్తవకే శ్వేతాశ్వతరో బ్రహ్మబిన్దు షోడశే కైవల్యం పరమహంసశ్చ
కాల ఏవ జగన్మూలం స్వభావ ఇతి చాపరే |

వదన్తి యమజానన్తః స శమ్ముః ప్రీయతాం ప్రభుః || ౧ ||

భూతాని జగతో మూలం యదృచ్ఛేతి చ కేవలం |

జానన్తి యమజానన్తః స శమ్ముః ప్రీయతాం ప్రభుః || ౨ ||

గుణైర్నిగూఢో యో దేవః కారణానాఞ్చ కారణమ్ |

స ఏవ జగతో మూలం స శమ్ముః ప్రీయతాం ప్రభుః || ౩ ||

విశ్వమాయా వినాశస్సాన్యద్యస్య దేవస్య దర్శనాత్ |

అక్షరస్య క్షరేశస్య(౧)స శమ్ముః ప్రీయతాం ప్రభుః || ౪ ||

క్లేశపాశాపహానిస్తు దేవం శాస్త్రైవ నాన్యథా |

బ్రహ్మశబ్ధాభిధేయం యం స శమ్ముః ప్రీయతాం ప్రభుః || ౫ ||

యోనినిష్ఠో యథావహ్నిస్తద్వదాత్మాపి దేహగః |

యో౭దృశ్యో దృశ్యతే౭భ్యాసాత్ స శమ్ముః ప్రీయతాం ప్రభుః || ౬ ||

క్షీరే సర్పిర్యథా తద్వదాత్మా యస్సర్వగో౭ద్యయః |

గృహ్యతే సత్యతపసా స శమ్భుః ప్రీయతాం ప్రభుః ॥ ౭॥

నన్దశే మైత్ర్యాయీ తేజోబిన్దశ్చ సమ్యక్ సజ్గుహీతాః

Footnotes ౧ క్షరం ప్రధానమ్ ।

సమదేశే విఖుద్ధే చ గుహాదౌ వాతవర్జితే ।

స్థిత్యైవ యమనుధ్యాయేత్ స శమ్భుః ప్రీయతాం ప్రభుః ॥ ౮॥

యస్యాభివ్యక్తితః పూర్వమర్కధూమాది దర్శనమ్ ।

సమ్భవేద్యోగినాం యోగే స శమ్భుః ప్రీయతాం ప్రభుః ॥ ౯॥

కృతార్థీ భ్రాజతే యోగీ తేజోమయకలేవరః ।

ప్రత్యక్షాంచ విష్య యం సాక్షాత్ స శమ్భుః ప్రీయతాం ప్రభుః ॥ ౧౦॥

విశ్వబాహుర్విశ్వమూర్తిర్విశ్వేశో విశ్వభావనః ।

విశ్వాధారశ్చయో రుద్రః స శమ్భుః ప్రీయతాం ప్రభుః ॥ ౧౧॥

జ్యాయోఽణీయో వా న కింఞ్చిద్యస్మాత్ స్తబ్ధశ్చకాస్తి ।

వృక్షవన్మోక్షదో మోక్షః స శమ్భుః ప్రీయతాం ప్రభుః ॥ ౧౨॥

యోషా పుమాన్ కుమారశ్చ కుమారీ చాస్తి యో విరాట్ ।

దణ్డగ్రాహీ చ జరతః స శమ్భుః ప్రీయతాం ప్రభుః ॥ ౧౩॥

అజయ(౧)మోహితో భుజ్జ్యే జనస్తాం న జిహాసతి ।

గుణమయ్యా తు యచ్ఛక్త్యా స శమ్భుః ప్రీయతాం ప్రభుః ॥ ౧౪॥

మాయయా సృజతే విశ్వం మాయీ యస్సజ్గవర్జితః ।

అన్యస్తు(౨)సజ్జతే తస్మిన్ స శమ్భుః ప్రీయతాం ప్రభుః ॥ ౧౫॥

ఉపాదానం మాయా శబలితపరబ్రహ్మజగతః

ప్రధానం వాణుర్వా క్షణికచిదసద్వా న భవతి ।

నిచాయ్యైతద్యోనిం(౩)యదిహ విబుధానిర్వృతిమితా-

స్సదా తద్దేవాఙ్ఘ్రిస్మరణమధుమత్తం భవ మనః ॥ ౧౬॥

Footnotes ౧ మాయయా ౨ జీవః ౩ నిచాయ్య సాక్షాత్ కృత్య ।

తమో వా రాత్రిర్వా దివసగణనా వా ద్యుతిరియం(౧)

నయత్రస్వస్మిన్ యద్విలసతి శివం శాస్తమతులమ్ ।

న శూన్యం నాశూన్యం స జనురజనుశ్చాపి యదహో

సదా తద్దేవాఙ్ఘ్రిస్మరణమధుమత్తం భవ మనః ॥ ౧౭॥

అధశోఽర్ధ్వం పశ్చాత్ పురత ఇతి సర్వాసు నితరాం
కకుపు(౨)భ్రాజిష్ణుప్రసృతమహమిత్యేతదృషయః |
నిగూఢం యత్ పూర్వేఽవిదురపి విదన్త్యద్య సుధియః
సదా తద్దేవాఙ్ఘ్రిస్మరణమధుమత్తం భవ మనః || ౧౮ ||

పరాత్మా పాచ్యానాం పరిపచనకృత్ ప్రచ్యుతిమృతీ
విభీతో యస్మాద్యః స్వయమనుభృతాం(౩)కర్మఫలదః |
విధత్తే కర్మాత్తి ధ్రువమథఫలం తస్య వివిధం
సదా తద్దేవాఙ్ఘ్రిస్మరణమధుమత్తం భవ మనః || ౧౯ ||

న యోషిత్ షణ్ణో వా న ఖలు పురుషో వాపి పురుషః(౪)
పరాత్మా యోఽలిఙ్గోఽప్యతను తనురూపైః(౫)ప్రకృతిజైః |
సలిఙ్గః క్రీడత్యాన్తనురదిమవష్టభ్య భువనం
సదా తద్దేవాఙ్ఘ్రిస్మరణమధుమత్తం భవ మనః || ౨౦ ||

మహిమ్నాయస్యేదం భ్రమతి భవచక్రం భవపతే-
ర్భ్రమేనాం కాలేన ప్రకృతివశతో వా న చ భవేత్(౬) |
భ్రమేనైష్కారణ్యం శివశివతవైషోఽపి(౭)మహిమా
సదా తద్దేవాఙ్ఘ్రిస్మరణమధుమత్తం భవ మనః || ౨౧ ||

Footnotes ౧ సూర్యప్రకాశః ౨ దిక్షు ౩ ప్రాణినాం ౪ పరిపూర్ణః ౫ స్థూలసూక్ష్మరూపైః
ప్రకృతిః స్వభావః ౬ భ్రమేనైష్కారణ్యం న భవేదితి యోజనా ౭ జగత్ రణవిషయకో
జగన్మోహః

న కార్యం యస్యేషన్న చ కరణమప్యస్య సదృశః
కనీయాన్ జ్ఞాయాన్ వా న చ గుణమయీ యస్య విపుర
స్వతః సిద్ధాశక్తిర్విలసతి విబోధాది(౧)వపుషా
సదాతద్దేవాఙ్ఘ్రిస్మరణమధుమత్తం భవ మనః || ౨౨ ||

ప్రధానక్షేత్రజ్ఞ ప్రభురభవహతుర్న(౨)చ పతి-
ర్యదన్యః కశ్చిద్యో జనయతి విధిం(౩)విశ్వజనకమ్ |
యదైశ్వర్యాత్ స్ఫారం స్ఫురతి హృదయే చాస్య నిగమః
సదా తద్దేవాఙ్ఘ్రిస్మరణమధుమత్తం భవ మనః || ౨౩ ||

అబుద్ధ్వా బ్రహ్మైతద్యది(౪)యదమృతం(౫)యాతి మనుజు-
స్తదా కుర్యాత్ కృత్తేరివ చ వియతో వేష్టనమపి |
ముముక్షుర్యం విద్యాద్విషయవిధురేణైవ మనసా

సదా తద్దేవాఙ్ఘ్రిస్మరణమధుమత్తం భవ మనః || ౨౪ ||

నిరుద్ధే చిత్తే తు స్ఫురతి పరవిద్యా స్ఫుటమియం

మహామోహధ్వాన్తం దలయతి పలాలోపమమథ |

నిరర్థాన్ గ్రన్థాఘాన్ త్యజతి యదభిజ్ఞప్తినిరతః

సదా తద్దేవాఙ్ఘ్రిస్మరణమధుమత్తం భవ మనః || ౨౫ ||

Footnotes ౧ జ్ఞానేచ్ఛా క్రియా స్వరూపేణ ౨ మోక్షహేతుః ౩ హిరణ్యగర్భం బ్రహ్మాతి
యోజనీయం ౪ మోక్షమ్ |

షోడశః స్తబకః

యమిహ పశ్యతి చాస్తికతామతి-

శ్చరణభక్తిరచఞ్చలధరిపి(౧) |

ఇతి గుణత్రయనేత్రయుతః పుమాన్

స హృది ఖేలతు సౌమ్యప్రతిస్సదా || ౧ ||

ద్వివిధకర్మచయేన(౨)తథాత్మజై-

ర్ధనచయైశ్చ న కశ్చిదవాప్పుయాత్ |

యదవవోధజయత్ పదనిర్వృతిం

స హృది ఖేలతు సౌమ్యపతిస్సదా || ౨ ||

సకలసన్యసనం న తతోఽన్యతో

యదనుదర్శనసాధనమిష్యతే |

పరమహంసపదాత్మకమాస్తికైః

స హృది ఖేలతు సౌమ్యపతిస్సదా || ౩ ||

యతయ ఏవ యదాత్మసమాధినా

(౩)సుఖసరస్వతిమజితుమీశ్వరాః |

గృహపరా న తథా గృహమేధినః

స హృది ఖేలతు సౌమ్యపతిస్సదా || ౪ ||

Footnotes ౧ ఈశ్వర పాదానురక్తిః ౨ శ్రౌతస్మార్త కలాపేన ౩ సుఖసముద్దే |

విమలచిత్తతనుర్విజనే(౧)జన-

శ్చివమవక్రతనుశ్చ విచిన్తయేత్ |

జితహృషీకగతిర్యముతస్థివాన్

స హృది ఖేలతు సౌమ్యపతిస్సదా ॥ ౫॥

అసితకణ్ఠముమేశమనద్భృతం(౨)
ప్రభుమజం త్రిదృశం పరమేశ్వరమ్ ।
హృది దధీత తథాయమనన్యధీః
స హృది ఖేలతు సౌమ్యపతిస్సదా ॥ ౬॥

యమనుసన్దధేవముమాధవం
సుఖచిదాత్మకమాత్మపదం మునిః ।
సకలసౌక్షణ్యమృచ్ఛతి చిద్ధనం
స హృది ఖేలతు సౌమ్యపతిస్సదా ॥ ౭॥

కమలజః కమలాపతిరప్యయం
పశుపతిః సురతారపతీ చ సః ।
యమిహ పశ్యతి యో నిజహృత్తటే
స హృది ఖేలతు సౌమ్యమృతిస్సదా ॥ ౮॥

పురిశయం పురుషం పరమాదరా-
ద్యమనువీక్ష్య విలక్ష్మయతి(౩)క్షణాత్ ।
జనిమృతీ న విముక్తిరితోఽన్యథా
స హృది ఖేలతు సౌమ్యపతిస్సదా ॥ ౯॥

Footnotes ౧ విజనే స్థానే తస్థివాన్ యం విచిన్తయేదితి యోజనా ౩ ముముక్షురితి శేషః

నిరవశేషమవస్థితమాత్మని
స్వహృదయాన్తరిదం హి చరాచరమ్ ।
ఇతి నితాన్తమతిః పదమేతి యత్
స హృది ఖేలతు సౌమ్యపతిస్సదా ॥ ౧౦॥

సుధిషణా ప్రణవారణీ ఘర్షణా-
జ్వలిత ఏష దహేజ్వలనో భృశమ్ ।
(౧)యదవబోధతనుర్భవన్దసీం
సహృది ఖేలతు సౌమ్యపతిస్సదా ॥ ౧౧॥

స్వయమసజ్గచిదుద్యదవిద్యయా
విపరిమూఢ ఇవోఢకలేవరః ।
చలతి యో లలనాదిషు జాగ్రతి

స హృది ఖేలతు సౌమ్యపతిస్సదా || ౧౨ ||

అథ చ యః కరణోపరమేస్వయం
సృజతి వాసనయా సకలం జగత్ |

అథ నిమజ్జతి గాఢతమః ప్రహౌ(౨)

స హృది ఖేలతు సౌమ్యపతిస్సదా || ౧౩ ||

నిరుపమే నిజధామ్ని నిరఙ్కుశే
సుఖఘనేఽస్తనమస్తభిదే హి యః |

స్వయమిహ స్వమహిమ్ని విరాజతే

స హృది ఖేలతు సౌమ్యపతిస్సదా || ౧౪ ||

Footnotes ౧ యదవబోధస్వరూపోఽజ్వలనః ౨ ప్రహిః కూపః ౩ సుషుప్తావతి శేషః

స్కృకృతకర్మనియన్త్రిత ఏవ యః

స్వభవనార్ధీవినిష్క్రమతే బహిః |

వ్యవహారత్యథ పూరుష భావభృత్

స హృది ఖేలతు సౌమ్యపతిస్సదా || ౧౫ ||

త్రిషు పురేష్వయమేవ మనారతం

చరతి యః పురుధా రచయన్ స్వయమ్ |

భువనమేతదశేషమవిద్యయా

స హృది ఖేలతు సౌమ్యపతిస్సదా || ౧౬ ||

ఇదమఖణ్ణచితి ప్రవిలీయతే

సుఖసరస్వతి యత్ర పురత్రయమ్ |

ఉరగరజ్జనిభే(౨)చ నిజాత్మని

స హృది ఖేలతు సౌమ్యమృతిస్సదా || ౧౭ ||

అమృతమాయతనం జగతో బృహ-

త్తనుతమఞ్చ(౩)సదోఞ్చితి వస్తు యత్ |

పురుష ఏష తదేవ చిరన్తనం

స హృది ఖేలతు సౌమ్యపతిస్సదా || ౧౮ ||

శ్రవణదర్శనకృత్ స్వయమద్వయః

శ్రవణద్భ్రహితోఽపి మహాద్భుతమ్ |

చరణకృఞ్చరణఞ్చ వినైవ య-

స్స హృది ఖేలతు సౌమ్యపతిస్సదా || ౧౯ ||

Footnotes ౧ స్వరూపభూతాత్ సుషప్తిస్థానాత్ ౨ సర్ప రజ్జవదార ౩ తనుతమమత్యన్తమణుం

స్పృశతి నో సుకృతం న చ దుష్కృతం
యమథ యస్య న ధీవపురిన్ద్రియమ్ ।
జనిమృతీ చ న భూప్రభృతీన్యపి(౧)
స హృది ఖేలతు సౌమ్యపతిస్సదా ॥ ౨౦॥

నిరాతజ్కే యస్మిన్ నిరుపచరితబ్రహ్మణి నదా
మనోలీనం యస్య త్యజతి ససుతాన్ దారసుహృదః ।
అధైకం కౌపీనం విహరతి గృహీత్వా విగతభీః
స శమ్భుః స్వారాజ్యే(౨)దిశతు వసతిం(౩)సౌమ్యనిలయః ॥ ౨౧॥

న శీతం నాప్యష్టం న సుఖమసుఖన్నాపి నిధనం
న మానామానౌ శుక్ ఊదపి న పిపాసా న విషయాః(౪) ।
యదాత్మక్రీడైకప్రవణధిషణస్యాన్తి విదుషః
స శమ్భుః స్వారాజ్యే దిశతు వసతిం సౌమ్యనిలయః ॥ ౨౨॥

నదమ్భో దర్పోఽహఙ్కృతిరథ న నిన్దాస్తుతిరపి
న కామః క్రోధో వా కుణపమివ గర్వ్యం స్వకవపుః ।
న శౌర్వ్యం వైప్ర్యం యత్ పరపరమహంసస్య విదుషః
స శమ్భుః స్వారాజ్యే దిశతు వసతిం సౌమ్యనిలయః ॥ ౨౩॥

న దణ్డీ యః కాష్టగ్రహణపటురజ్ఞానజటిలః
స దణ్డీ హ్యుద్దణ్డాన్ సుదృఢషడరీన్ యో దమయతి ।
ధృతో(౫)యద్భ్రహ్మణ్యవ్యభిచరితనిష్ఠైకలగుడః
స శమ్భుః స్వారాజ్యే దిశతు వసతిం సౌమ్యనిలయః ॥ ౨౪॥

Footnotes ౧ భూమ్యాది పఞ్చభూతాని ౨ స్వయమ్ప్రకాశే బ్రహ్మధామ్ని ౩ నిష్ఠాం ౪ శబ్దస్పర్శాదయః ౫ యేనేతి శేషః

అనిష్ఠో(౧)యన్నిష్ఠః స్థిరమతిరనస్తోదవసితః
హిరణ్యే చాత్పష్టో రుచిరవిషయేషాత్పృథనికః ।
వరేణ్యో యో భిక్షుస్సతు జయతి నాన్యేఽధనిధయః
స శమ్భుః స్వారాజ్యే దిశతు వసతిం సౌమ్యనిలయః ॥ ౨౫॥

Footnotes ౧ అనికేత ఇత్యర్థః ౨ అనంతా వసుధా ఏవ ఉదవసితం గృహం

సప్తదశః స్తబకః

శిఖరీప్రపతత్యథోదధిః
పరిశుష్యత్యవనిర్నిమజ్జతి ।
కిమిహాస్తిభవేభవం భవం
శరణం యాహి శివం శివాధవమ్ ॥ ౧॥

అరమన్ధతమః ప్రహౌనరః
ప్లవవద్ధోరభవే విఘూర్ణతి ।
గతిరత్ర భవత్ పదామ్బుజే
రతిరేవోత్తరకాశికేశ్వర ॥ ౨॥

మైథునోత్థమతిమాత్రకచ్ఛరం
చాత్రమూత్ర కుహరాద్వినిర్గతమ్ ।
గాత్రమేతదస్యగస్థినఞ్చితం
తత్ర కిం కురు రతిం త్రిలోచనే ॥ ౩॥

స్పర్శరూపరసగన్ధనిస్వనే-
ప్వాశయా భ్రమతి యః పృథగ్జనః(౧) ।
తద్దవిష్టతరమాత్మవస్తు యత్
స్వస్తిదోస్తు మమ తత్తనుశ్చివః ॥ ౪॥

Footnotes ౧ మూఢః

ప్రాప్యతే న తరసా తవ తత్వం
ప్రాప్యతే తు తపసాన్తరనేధాః(౧) ।
వీతిహోత్ర ఇవ వృత్తినివృత్త్యా
శాన్తిమేతి తపసైవ హి చిత్తమ్ ॥ ౫॥

చిత్తమేవ హి భవో నిజచిత్తం
శోధయేద్వివిదిషుశ్చివతత్వమ్ ।
భావయేత్ సరసమజ్ఞినరోజం(౨)
కాశికేశ తవ చిత్తసరోజే ॥ ౬॥

హేయాదేయాద్ధూరతో నిర్విశేషం
నిస్సామాన్యం చాస్తి యత్తత్వమీడే ।

నిర్వాణం తన్నిర్వపుర్నిర్వికల్పం
విశ్వాధారం విశ్వనాథాభిధానమ్ ॥ ౭ ॥

శుద్ధం బుద్ధం నిత్యముక్తస్వభావం
సత్యం సూక్ష్మం సంవిదానస్థసిన్ధుః ।
ప్రత్యగ్వస్తుప్రీయతాం ప్రేమమూర్తిః
సౌమ్యాకారం సౌమ్యకాశీశ్వరాఖ్యమ్ ॥ ౮ ॥

తవ హే శివమందీరం శరీరం
శివదస్త్వఞ్చ సదాశివోఽన్తరాత్మా ।
అహమస్మి శివోఽద్వయః పరాత్మే-
త్యనుచింతాపచిత్తిస్తవేశ్వరస్య ॥ ౯ ॥

Footnotes ౧ అనేధాః దగ్ధేనః ౨ రసోఽనురాగో భక్తిః

కృతధీః కృతసంన్యసనో న వసే-
న్నిజనీవృత్తినిర్జిత(౧)వృత్తిరయమ్ ।
శివతావకనిష్కలరూపమలం
విదధీత హృది ప్రవిచిత్రపదే(౨) ॥ ౧౦ ॥

నవామతం భీమవనం న వాశ్రయేత్
కృతీకృతస్వాత్మవినిశ్చయస్సతామ్ ।
కటాక్షపాతేన విపర్యయోజ్ఞితః
కటాక్షపాత్రం తవ సౌమ్యరాట్ ప్రభో ॥ ౧౧ ॥

శివవిశయవతస్తవాద్వితీయే
హ్యనుపహితాత్మనిశుద్ధబుద్ధముక్తే ।
సుఖమనతిశయం కదాపి మోక్ష-
ప్రభవమహో న భవేత్ ప్రమాధబుద్ధేః ॥ ౧౨ ॥

కర్మత్యాగః ప్రేషజపో వా న యతిత్వం
భిక్షాశిత్వఞ్చాపి యతిత్వం న కథిష్యేత్ ।
శశ్వన్నిష్ఠా సంయమనోత్తైవ యతిత్వం
విశ్వేశత్వద్ధామ్ని విభో భూమ్ని మహిమ్ని ॥ ౧౩ ॥

అవిద్యయా శివ తవ మోహితా జనా
విచక్షణా అపి నిగమేషు నైగమమ్ ।

పరాఙ్ముఖాః ఖలు న విదన్తి పూరుషం

స్వచాతురీముదరభరాయ(3)బిభ్రతి || ౧౪ ||

Footnotes ౧ నిర్వాసనః ౨ పదం స్థానం ౩ ఉదరపోషణాయ

మృదుపలమణికాష్ఠేష్విశవుద్ధిం వితన్వన్

భయకరభవయన్తే బ్రామ్యతి బ్రాన్తచిత్తః |

భవభవదభవన్తం(౧)పీక్ష్య మోక్షాయ సాక్షాత్

ప్రభవతి(౨)రవితుల్యం హన్త భాన్తం హృదన్తే || ౧౫ ||

ధవలగిరిజాబన్ధో

సిన్ధోదురన్త కృపామ్బు న-

స్తవమణు న పరిచ్ఛిన్నః

ఛిన్నపి కాలదిగాదిభిః |

(3)బహిరపి భవానన్తః

పూర్ణో యథామ్భుసికుమ్భికా(౪)

బహిరపి సదాహ్యన్తః

శూన్యో యథాంవరకుమ్భికా || ౧౬ ||

న దర్శనమదర్శనం

న హగద్భక్ చ దృశ్యోద్గమో-

ప్యదృశ్యమపి యన్త్ర హి

స్వపనజాగ్రదన్తం గమః |

(౫)నిరన్తకలనఞ్చ యత్

పదమహోద్భవత్ సన్నిభం

త్వియం హి సహజస్థితిః

శివం తవోత్తమారాధనమ్ || ౧౭ ||

Footnotes ౧ భవన్యతి ఖణ్డయతీతి భవదః తస్య సమ్బుద్ధిః ౨ మర్త్య ఇతి ౩

భవానన్తర్భహిరపి పూర్ణ ఇత్యన్వయః ౪ ఘటః ౫ నిస్సంకల్పం

శివోఽస్మి విమలోస్మ్యహం

విశకలోస్మి వుద్ధోఽస్మ్యహం

సదస్మి సకలోఽస్మ్యహం

సుఖచిదస్మి శుద్ధోఽస్మ్యహమ్ |

ఇతి స్ఫుటమనుక్షణం

చ యది వృత్తిరాత్మోన్ముఖీ
త్వీయం హి సహజస్థితిః
శివ తపోత్తమారాధనమ్ ॥ ౧౭ ॥

అకార్యకరణోఽస్మ్యహం
హ్యపగుణోఽస్మి పూర్ణోఽస్మ్యహం
అజన్మనిధనోఽస్మ్యహం
నిరుపమోఽస్మి నిత్యోఽస్మ్యహమ్ ।
ఇతి త్రిపథగాంవువ-
ద్యది వహేత్ సజాతీయధీ-
రియం హి సహజస్థితిః
శివ తపోత్తమారాధనమ్ ॥ ౧౯ ॥

బ్రహ్మీస్థితి నిజాన్తరాత్మధిషణా(౧)
వైష్కమ్ప్యసత్కుమ్భకాత్
సమ్యగ్భ్రాహ్మాయం సమస్తమిదమి-
త్యుద్దామదృష్ట్యా తథా ।
సౌమ్యాధీశవిభో భవత్పదముద-
స్తాధ్యస్తభేదం బుధాః

Footnotes ౧ ఆత్మవృత్తినైశ్చల్యరూపాత్ కుమ్భకాత్ ।

సమృశ్యన్తి సదా సురోధకలయా ॥

నాసాగ్రదృష్ట్యా చ కిమ్ ॥ ౨౦ ॥

భావవృత్తిమథశూన్య వృత్తిమతి-
భక్తియోగబలపుష్కలా
సన్నిరస్య పరిపూర్ణవృత్తిమథ
పాలయేద్ధుధమతల్లికా (౨) ।
బ్రహ్మవృత్తిమిహ తావకీం పరమ
పావనీం న పరిశీలయే-
ద్యస్స పురుష పశుర్విపశ్చిదపి
నోత్తరేద్భవసరిత్ పతిమ్ ॥ ౨౧ ॥

త్వన్మయశ్శివవిరాట్ చ సూత్రమథ
విష్ణుజిష్ణుముఖదేవతాః

త్వన్మయంశివ ఖవాయువాయుసంఘ-
 వారిభూప్రభృతి వైకృతమ్(3) ।
 త్వన్మయం శివ యదస్తిభూతమథ
 భావి సర్వమపి సౌమ్యరాట్
 త్వన్మయం యది సమస్తవస్త్యథ చ
 చిన్మయం తదథమన్మయమ్ ॥ ౨౨॥

బ్రహ్మైవాహం న జీవో జనిమృతిరహితః
 సచ్చిదానందసాన్ద్యః

Footnotes ౧ ప్రశస్తో వుధః ౨ వైకృతం ప్రకృతివికారాః 3 అసురోధః ప్రాణాం శత్రుమిత్రం
 కలత్రం ఖగమృగభుజగాః

సర్వమాత్మైవ సాక్షాత్ ।
 బుద్ధిర్బుద్ధీన్ద్రియాది క్వచిదపి న మయి
 శ్లిష్టమశ్లిష్టగాత్రో
 నిశ్చిత్స్యేవం విపశ్చిచ్ఛివ తవ విహర-
 త్యాత్మభూతోం మహాత్మా ॥ ౨౩॥

దేశః కాలోనిమిత్రం కథమపి న జగ-
 జ్జన్మభణ్ణాదికార్యే -
 ష్వేవం సృష్టేరభావే క్వ భవతి భవ భో-
 భోక్తృభోజ్యభోగప్రసక్తః
 బన్దో మోక్షన్ద కస్యాస్త్యఖిలకృదఖిలం(౧)
 చేన్ద్రజాలోద్భవం త్వ-
 (౨)న్మాయాకైవల్యమూలం శ్రుతిరపిజగదు-
 జ్జుమ్భణే బమ్భణీతి(3) ॥ ౨౪॥

కర్తా భోక్తా చ భోగస్సుఖమసుఖమథ
 స్వర్గతిర్దుగతిశ్చ
 పుణ్యాపుణ్యశ్చ సర్వం విలసితమసతో
 భాతి (౪)తృప్యేన్మృగామ్భుః ।
 పీత్వా పీత్వా పిపాసుర్వది జగదుదితం
 సమ్భవేత్ సత్యమేతత్
 సౌమ్యాధీశత్రస్త్వం(౫)తవ వపురమలం

తేవకమేతతోఽస్మి ॥ ౨౫ ॥

Footnotes ౧ అఖిలం కరోతీతి అఖిలకృత్ హే సర్వశక్త ఇత్యర్థః ౨ మాయాకైవల్యం మాయామాత్రం ౩ తాత్పర్యేణ నిర్వదతీత్యర్థః ౪ పిపాసుర్మృగామోగితృష్ణాజలం పీత్వా పీత్వా తృప్యేద్యదీతి సమన్వయః ౫ త్రిషు కాలేష్యపి సత్యమ్ ।

అష్టాదశః స్తబకః

యోదేవస్సత్ స్వరూపేణ స్వస్మిన్నేవ విరాజతే ।

నమస్తస్మై నమస్తస్మై నమస్తస్మై నమో నమః ॥ ౧ ॥

యో దేవః సూత్రరూపేణ జగత్ సూత్రయతి ప్రభుః ।

నమస్తస్మై నమస్తస్మై నమస్తస్మై నమో నమః ॥ ౨ ॥

యో దేవో విధిరూపేణ జగత్ సృజతి రాజసః ।

నమస్తస్మై నమస్తస్మై నమస్తస్మై నమో నమః ॥ ౩ ॥

యో దేవో విష్ణురూపేణ జగత్ పుష్టాతి శుక్లవాన్(౧) ।

నమస్తస్మై నమస్తస్మై నమస్తస్మై నమో నమః ॥ ౪ ॥

యో దేవో రుద్రరూపేణ జగదశ్నాతి తామసీ(౨) ।

నమస్తస్మై నమస్తస్మై నమస్తస్మై నమో నమః ॥ ౫ ॥

యో దేవస్సూర్యరూపేణ జగదభాసయతే సదా ।

నమస్తస్మై నమస్తస్మై నమస్తస్మై నమో నమః ॥ ౬ ॥

యో దేవసోమరూపేణ పుష్టాతోషధివీరుధః ।

నమస్తస్మై నమస్తస్మై నమస్తస్మై నమో నమః ॥ ౭ ॥

యో దేవో వృషరూపేణ వర్షత్యంవుదవాహనః ।

నమస్తస్మై నమస్తస్మై నమస్తస్మై నమో నమః ॥ ౮ ॥

Footnotes ౧ సత్యగుణవాన్ తదుపాధిక ఇతి యావత్ ౨ తామసో గుణః అస్యాస్తీతి నామసీ ।

యో దేవో నృపరూపేణ నృధర్మాన్ పాతి ధర్మవితే ।

నమస్తస్మై నమస్తస్మై నమస్తస్మై నమో నమః ॥ ౯ ॥

యో దేవో బ్రహ్మరూపేణ బ్రహ్మవేదితుమిచ్ఛతి ।

నమస్తస్మై నమస్తస్మై నమస్తస్మై నమో నమః ॥ ౧౦ ॥

యో దేవో ధేనురూపేణ దుగ్ధం దుగ్ధే జగత్ ప్రనూః ।
 నమస్తస్మై నమస్తస్మై నమస్తస్మై నమో నమః ॥ ౧౧ ॥

యో దేవో వ్యాఘ్రరూపేణ గర్జత్యూర్జీవనాస్తరే(౧) ।
 నమస్తస్మై నమస్తస్మై నమస్తస్మై నమో నమః ॥ ౧౨ ॥

యో దేవః ఖగరూపేణ ద్రుతముడ్డయనే దివి ।
 నమస్తస్మై నమస్తస్మై నమస్తస్మై నమో నమః ॥ ౧౩ ॥

యో దేవో వృక్షరూపేణ స్తబ్ధశ్చాయాం ప్రయచ్ఛతి ।
 నమస్తస్మై నమస్తస్మై నమస్తస్మై నమో నమః ॥ ౧౪ ॥

యో దేవస్త్రుణరూపేణ హరిద్వర్ణశ్చకాస్తి హి ।
 నమస్తస్మై నమస్తస్మై నమస్తస్మై నమో నమః ॥ ౧౫ ॥

యో దేవస్సర్వరూపేణ సర్వో భవతి సర్వదా ।
 నమస్తస్మై నమస్తస్మై నమస్తస్మై నమో నమః ॥ ౧౬ ॥

ప్రసీద భగవన్ సౌమ్య కాశికేశ కృపాంవుధే ।
 ప్రసీదావిద్యకథావస్తద్వంసహంసనిభప్రభో(౩) ॥ ౧౭ ॥

Footnotes ౧ ఊర్ణా విక్రమః ౨ హంసస్సూర్యః

యది ప్రసన్నో భవదక్షి నేవా -

రతిం ప్రయచ్ఛాన్యదహం న యాచే ।

నిరస్తభేదభ్రమమృత్యుపాశాం

పరాం పరానస్తకరీం పరాత్మన్ ॥ ౧౮ ॥

సమూరితమిదం స్తోత్రం సర్వసిద్ధికరం నృణామ్ ।
 శ్రుత్యన్తసుమనోమాద్ద్యహృద్యమత్యన్తముత్తమమ్ ॥ ౧౯ ॥

జయత్యుత్తరకాశీతి సౌమ్యకాశీతి చ శ్రుతమ్ ।
 క్షేత్రం గోత్ర కులోత్తంస (౧)హిమవన్మధ్యసంస్థితమ్ ॥ ౨౦ ॥

పఞ్చక్రోశవిశేఙ్కటం(౨)వరుణయా(౩)

చాస్యా చ సంవేష్టితం

భూభృద్భూషణవారణావతనితం

వాలంవియద్భ్రాజతే ।

గణ్డో యత్ర చ గాయతీవమధురం

సామోర్మితఙ్గస్వనై-

స్తవ్యవై చ తపో విత్పష్టమతయో

యత్రోల్వణం సాధవః ॥ ౨౧॥

తత్రాస్తే విశ్వనాథః శ్రీశక్త్యాదిసహితః ప్రభుః ।

స్తోత్రరత్నేన యో దేవస్తుష్టువేఽనేన సౌమ్యరాట్ ॥ ౨౨॥

Footnotes ౧ మాధ్వమి ధు ౨ విశక్య-టం విశాలం ౩ వరుణా ఆసీత్సుభాభ్యాం సరి ద్భ్యాం
౪ దుస్సహమ్ ।

యః పఠేత్ ప్రయతో నిత్యం శ్రద్ధయైతదనన్యధీః ।

స కామో లభతే కామం నిష్కామో ముక్తిమాప్పుయాత్ ॥

కేరలావనిసుతేన శోభనం

భూరిభాగ్యనిధినేదమీరితమ్ ।

భిక్షుణా హిమమహీపుశ్శృజ్గో-

త్సంజవాసరసికేన కేనచిత్ ॥ ౨౪॥

విశ్వేశ్వరస్య కృపయా ఖలుతత్ప్రయుక్తః

(౧) ఙ్గద్రోపలబ్ధిమకుఠోఽహమకార్షమేతత్ ।

తస్యార్పితశ్చ పదయోః స్తవకోపహారః(౨)

స్తోత్రాత్మకస్సురభిలోఽస్తు స సుప్రసన్నః ॥ ౨౫॥

ఇతి శ్రీ సౌమ్యకాశీశస్తోత్రం సమూర్ణమ్ ।

Footnotes ౧ ఉపలబ్ధిర్బుద్ధిః । అత్యంతకృతవృద్ధిరితి యావత్ ౨ స్తవాః గుచ్ఛాః తపవ
ఉపహారః

భూమికా

యహ అష్టాదశస్తబకాత్మక “శ్రీ సౌమ్య కాశీశస్తోత్ర “ సర్వోపనిషద్ద్రూప కల్పతరు కే
పుష్పామేనే సాభినివేశ ఆకర్షిత కియా హుత “మధు “హై । అనేక ప్రకారకే రాగ
ఔర ద్వేషాదినే భరపూర యహ సంసారమేం పరమేశ్వర కీ భక్తి ఔర జ్ఞానాఖ్య “మధు
“ఆస్వాదనసే పరం ఔర కోఈ వాస్తవిక పురుషార్థ నహిం హై ।

యహ స్తోత్రరాజ ఐసా హై కి, పథనే మాత్రనే అవర్ణనీయ భక్తిరసకా హృదయమేం సజ్ఞాప
హో జాతా హై, యద్యపి ఆజకల స్తోత్ర తో బహుత ఉపలబ్ధ హోతే హైం, తథాపి, ఇనమేం

తో అనేక ప్రకార కీ అపూర్వతాపం భరీ హై; జనమేం నే ముఖ్య తీన కా తో మైం ఉల్లేఖ కరతా హూమ్ ।

నైష్కర్మ్యమప్యచ్యుతభావవర్జితమ్ ।

న శోభతేజ్ఞానమలం నిరజ్ఞానమ్ ॥

అర్థాత్, కైసామీ నైష్కర్మ్యరూప, పరిపూర్ణ నిరజ్ఞాన, జ్ఞాన హోవే తథాపి ఉసీ జ్ఞాన యది పరమేశ్వర భక్తి రహిత హోవే; తో వహ అచ్చా నహీం లగతా ; కేవల “శుష్క లగతా హై । ఇసీ బాతకుం ధ్యానమేం రఖకర, యహ స్తోత్ర మేం అనేక ప్రకారకే ఉత్తమ ఛన్దోమేం, ఈశాది బృహదారణ్యకాన్త దశ, ఔర శ్వేతాశ్వతర ఆది ఛ, ఐసా మిలకర షోడశ ఉపనిషత్ కే అర్థోక్తా అతి సరలతా ఔర భక్తిరసపూర్వక శ్రీ ఉత్తరకాశీ విశ్వనాథమేం సమన్వయ కియా హై । అతవప సభక్తిక జ్ఞానకా ప్రతిపాదన, యహ ప్రథమ అపూర్వతా హై ।

శ్రీ ఉత్తరకాశీక్షేత్ర బడా పుణ్యస్థాన హై । అహో ! జినే పృథ్వీభర కా పర్వతరాజ హిమగిరిమధ్యస్థ ఇస క్షేత్రకా దర్శన శ్రవణాదిక కియా నహీం ఉసకు భాగ్యహీన మాననేమేం కోఈ దోష నహీమ్ ।

జహాంకే వృక్ష అపనేకో స్థావర యోని మిలనే పరభీ స్వజన్మ సాఫల్య మానతే హువే, సంసార సన్వప్త పురుషోం కీ తరఫ దేఖకర; అపనే ఖీత దువే పుష్పోనే మానోం హోసీ కరతే హువే మాలుమ పడతే హైమ్ ।

జహాం పతిత పావనీ భాగీరథీ అపనీ చంఞ్చుల లహారియోన్ద్వారా నిరన్తర తాణ్ణవ కరతీ హుఈ, క్లేశాది పరిపీడిత మనుష్యోక్తా దర్శన మాత్రనేహీ సర్వ ప్రకారకా దుఃఖ నివృత్త కర దేతీ హై । ఔర శ్రీ రచయితా ఇస స్తోత్ర కే అన్తిమ స్తబకమేం లిఖితే హైం కి,

పఞ్చక్రోశవిశక్కుటం వరుణయా చాస్యావ సంవేష్టితమ్ ।
భూభృద్భూషణ వారణావత నితమ్బులమ్బయద్ భ్రాజతే ॥

గణ్ఠా యత్ర చ గాయతీవ మధురం సామోర్మితుజస్వనై - ।
స్వప్యన్తే చ తపో విత్పృష్టమతయో యత్రోల్పణం సాధవః ॥ ౧॥
తత్రాస్తే విశ్వనాథః శ్రీశక్త్యాది సహితః ప్రభుః ॥

స్తబక ౧౮- శ్లో ౨౧/౨౨ ।
అర్థాత్ పాఞ్చ కోస తో జనకా విస్తార హై; వరుణా ఔర అసీ నదియాం జినకు సంవేష్టన కర రహీ హై । పర్వతభూషణ వారణావత, (హిమగిరికా శాఖాపర్వత)కే మధ్య భాగమేం జో స్థిత హై; జహాం గణ్ఠా భగవతీ అపనా వేగవత్తర ప్రవాహకీ ఉర్మియోం కే ఉచ్చ మధుర స్వరోనే మానోం సామగాన కరతీ హుఈ మాలుమ పడతీ హై; ఔర జహాం తృష్ణారహిత

పరమహంస సాధులోగ అతి కఠిన తపశ్చర్యా కర రహే హైమ్ । ఉన పుణ్యక్షేత్ర మేం
శ్రీవిశ్వనాథజీ శక్తిసహిత విరాజితే హై । ఫలతః ఐనే శుద్ధ క్షేత్రకే అధిష్ఠాతా శ్రీవిశ్వనాథజీకా
యహ స్తోత్ర హోనేనే, పఠన కరనేవాలోక్కో అద్వితీయ భక్తిజ్ఞాన ప్రాప్త కరా దేతా హై
యహ ద్వితీయ అపూర్వతా హై ।

జైనే కోఈ చారిత్ర్యహీన విద్వం లోగ, అపనీ విద్వత్తాకో దిఖానేకే లియే స్తోత్ర బనా దేతే
హైం; ఐసా యహ నహిం; కిన్తు ఇనకో తో పరమహంస బ్రహ్మనిష్ఠ స్వామీజీ శ్రీ తపోవనజీ
మహారాజ, జో పరమపూజ్య, ప్రాతః స్మరణీయ, తేజోమయ మూర్తి హై; ఉన్తోనే కోఈ
చాతుర్మాస్యకే సమయ మేం శ్రీ ఉత్తరకాశీ మేం, అపనే హృదయాన్తర్గత శివభక్తి ఉద్రేక సే;
ప్రతిదిన నియమానుసార దశ బారహ శ్లోక బనాకే శ్రీవిశ్వనాథజీకు సునానా; ఐనే ప్రాయః
దేధ మాసమేం యహ పవిత్ర స్తోత్ర పూర్ణ కరకే భగవాన్ సదాశివకో అర్పణ కియా ।

అత ఏవ ఐనే పరమపవిత్ర శుద్ధ చారిత్రవాన్ భక్తిజ్ఞాన యుక్త మహాత్మా కా బనాయా హుఆ
స్తోత్ర కా పాఠ కరనేనేహీ అన్తఃకరణ శుద్ధ హో జాతా హై; ఔర భక్తిభావ ప్రగట హోతా
హై । శుద్ధ పురుష ప్రణీత యహ స్తోత్రకా పాఠ, సర్వపాపశుద్ధికా హేతు హోనేనే ఇనమేం
యహ తృతీయ అపూర్వతా హై ।

మైనే అచానక యహ స్తోత్ర పూజ్య స్వామీజీకీ పాస దేఖకే పథా; మేరేకో వడాహీ ఆనన్త
ప్రాప్త హుఆ; ఔర లోకోపకారార్థ యహ ఛపవానా అచ్చా హై; ఐనీ మేరీ ప్రార్థనా ఉనకు
రీక లగీ; అతఏవ ఇనకో ప్రకాశ కరనేకా మైం భాగ్యం హుఆ । ఇనమేం కఠిన శబ్దోమ్పర
జో టిప్పణీ హై వహా భీ పూజ్య మహారాజనే బనాఈ హుఈ హై । ఆశా హై కి, ఉపనిషద్
జాననేవాలే ఔర సంస్కృతజ్ఞ పురుషోక్కో తో ఇనకే పథనే మాత్రనేహీ ఉపనిషదాభ్యాస
హో జాయగా అతఏవ యహ అమృతసమాన హై । ఔర జినకో అర్థోపలబ్ధి నహిం హై,
ఉనకో భీ పాఠనే పరమ చిత్త శుద్ధి హోగీ । యది ఇశ్వరేచ్ఛా తో మైం యథా సమయ
ఇనకీ హిన్ది టీకా భీ బనాకే ప్రకాశ కరనేకా విచార కరతా హుమ్ । ఇనకో క్రమశః దేఖనేనే
అన్తర్గత రసికతా భాన హోతీ జాయగీ; ఔర ఆప సహసా కహోగే కి ఐసా స్తోత్ర తో
అభూతపూర్వ హై ।

ఇన గ్రన్థకో ముద్రణ కరానే మేం శ్రీమాన మానశక్కుర భాఈ త్రివేదీజీనే జో సహాయ కియా
హై; ఔర ఇనకా ఖాస ముద్రణ-కర్తా శ్రీమాన్ ప్రభాశక్కుర పాఠకజీ కి జిన్తోనే ముద్రణ
కార్య మేం అశుద్ధి న రహజావే ఇన లివి అతీవ పరిశ్రమ కియా హై; అతఏవ ఉన దోనోం
సజ్జనోక్కో మైం బడాహీ ఉపకృత హుమ్ ।

ఔర ఇనకే ప్రకాశన కార్యమేం జిన సజ్జన పుణ్యాత్మా పురు బోక్కి ఓరనే న్యూనాధిక

ఆర్థిక సహాయ దీగళు హై ఉన్వోజ్కా నామ కృతజ్ఞతాపూర్వక యహమ్పర ప్రకాశిత కరతా హూమ్ ।

ఆపకా కృపాకాజ్ఞీ

వల్లభరామ శర్మా

హృషీకేశ, ఏప్రిల ౮, ౧౯౩౦

Preface

Man ignorant of his true Divine Nature vainly tries to secure happiness in the perishable objects of this illusory sense universe. He is thus caught up in the samsaric wheel of birth and death. He should always remember that the goal of life is God Realization and not money. The only way for his escape from the miseries of this mundane existence is through attainment of knowledge of Brahman, chiefly through devotion.

This book Sree Saumya Kasisa Stotram is written by H. H. Swami Tapovanji Maharaj, an eminent sanskrit scholar of high erudition, severe tapas and adhyatmic, Spiritual anubhava. It consists of 18 chapters. It contains the quintessence of 16 upanishads, 10 classical and 6 minor viz. Swetaswatara(10), Brahma Bindu, Kaivalya, Paramahamsa, Maitreyee and Tejobindu, expressed in a stotra form in Sanskrit Verse in praise of Lord Vishwanath of Uttara Kasi, Himalayas.

The famous Uttara Kasi is situated right in the centre of Himalayas. Its natural scenery is marvellously picturesque and unprecedented. The Spiritual vibrations are Soul-stirring and highly elevating. It is the best place which is specially suitable for contemplative life. Even a rank materialist and confirmed atheist will be forced to lead a life of dispassion and tapas of his own accord. The benign Soul-soothing, devotional influence is highly powerful. Right in the centre lies the magnificent and antique temple of Lord Vishwanath.

It seems that Prakriti has taken immense trouble in the natural decoration of this place to make it very facinating for Spiritual aspirants. The hearts of aspirants are filled(11) with exhuberant joy and without serious efforts they are taken to a high, meditative devotional mood. The Pranava dwani proceeding from the sacred Ganges is highly beneficial to make the mind one-pointed. In winter the peaks all around are clad with snow and the snowy silvery peaks heighten considerably the beauty and grandeur of Uttar kasi. Ishwar's whole

Vibhuti is centred in the natural scenery of the Himalayan heights. Any man who visits this place is struck with a high sense of wonder and admiration. Devotion arises in his heart and he is in tune with Nature and Nature's Lord. He becomes God intoxicated. Having seated himself amidst such gorgeous, elevating atmosphere of Uttar kasi in the temple of Lord Vishwanath and heart being filled with profound devotion, Swami Tapovanji began to compose 10 or 12 slokas of this 'Sree Saumya kasisa stotram' daily and used to recite them before Lord Vishwanath while he was spending his chaturmasya(12) there in 1929. He finished the whole stotra within 41 days.

In this connection, it will not be out of place to mention a few words on devotion. In this kaliyuga, it is extremely difficult to practise Hatha and Rajayogas. The path of devotion and devotion alone is suitable for all. It is easy too. Any man can recite the name of God. Any man can sing his praise and Glory. It is quite safe also. Though Sree Shankara had refuted jiva and Ishwar, he himself .. was a Bhakta. He has made several stotras on various Deities. Though he severely condemned the Bhakti Shastra in his Shariric Bhashya, he was not an opponent of the path of devotion. When devotion is fully ripe jnana comes by itself. The vast majority of mankind have to get knowledge through devotion. People of devotional temperament will find a treasure in this book of Stotras. They will develop strong devotion by repeating daily the stotras. Men of vichar also will find(-13) substantial, ennobling ideas for philosophical ratiocination and reflection. That is the beauty and attractive feature of this book. The abstruse long portions of the Upanishads are rendered very, very clear and expressed in a lucid style and easy language without any technicality at all. The Author's views are in accordance with the doctrine of Shree Shankara.

This book is a masterpiece in style and thought. It is full of inspiring, sublime thoughts. It will doubtless greatly benefit those who are athirst for devotion and knowledge, who care for the deeper things of life and who are earnestly searching for the true inward bliss in the subjective, eternal, pure, Satchitananda Atma.

OM. OM. OM.

Rishikesh, Swami Sivananda ..

30th March 1930.0000

Footnotes are given as in the printed book.

Proofread by Rajesh Thygararajan

——
Sarvopanishatsarabhutam Shri Saumyakashisha Stotram
pdf was typeset on August 1, 2025

——
Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

